

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KNIŽNÍ PŘEKLADY SOUDOBÉ BRITSKÉ PRÓZY V LETECH 1862-1918

Vedoucí práce: prof. PhDr. Dalibor Tureček, DSc.

Autorka práce: Adéla Pretschner

Studijní obor: Bohemistika – Anglický jazyk a literatura

Ročník: III.

2019

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 29. července 2019

Adéla Pretschner

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu prof. PhDr. Daliboru Turečkovi, DSc. za trpělivost, ochotu a cenné rady, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout. A rovněž děkuji své rodině za nesmírnou podporu.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je sledování produkce českých překladů soudobé britské prózy v letech 1862–1918. Než budeme sledovat samotnou britskou prózu, zaměříme se v první části této práce na překlady naučné literatury, literatury dřívější doby i překlady soudobé poezie a dramatu pro možné srovnání a utvoření uceleného obrazu produkce překladů z anglického jazyka té doby. Ve druhé části už se budeme zabývat překlady samotné soudobé prózy – sledovat četnost vydávání jednotlivých autorů britských titulů, nakladatelské domy, které překlady vydávaly, žánrové varianty, které byly nejvíce vydávané, a jiná fakta umožňující nahlédnout část tehdejší literární kultury, jejíž zahraniční díla byla neodmyslitelnou součástí. Přínosem této práce je komplexní obraz produkce překladů z anglického jazyka v dané době, který může být východiskem pro další bádán

Annotation

The goal of this bachelor thesis is to capture the production of Czech translations of contemporary British prose between the years 1862–1918. Before examining the British prose itself, we will focus on the translations of educational literature, past literature and translations of contemporary poetry and drama in the first part of the thesis. This allows us to create a complex picture through comparing that to British contemporary prose. In the second part we will deal with translations of contemporary prose as such and analyse the frequency of publishing from particular authors, the publishers, varying literary genres and other given data which will uncover parts of Czech literary culture of analysed era in which foreign works certainly belonged. The contribution of this work is the further understanding of the complex picture that is the production of translations from the English language which defined this period. This work may also later serve as a foundation for further research

Obsah

Úvod.....	8
1 Literatura naučná	11
1.1 Příručky.....	13
1.2 Vědecké publikace	14
1.3 Cestopisy	14
1.4 Náboženské úvahy a eseje.....	15
2 Literatura umělecká	16
2.1 Překlady z jiných jazyků a angličtina jako zprostředkující jazyk	17
2.2 Nezařazená literatura.....	18
2.2.1 Amerika jako kamufláž – „Cliftonky“	19
2.3 Literatura dřívější doby.....	19
2.3.1 Drama.....	19
2.3.2 Poezie.....	20
2.3.3 Próza	21
3 Soudobá literatura.....	24
3.1 Drama.....	24
3.2 Poezie	24
4 Soudobá próza	26
4.1 Nakladatelství	27
4.1.1 Otto	27
4.1.2 Vilímek	28
4.1.3 Politika.....	29
4.1.4 Alois Hynek	29
4.1.5 Hejda & Tuček.....	29
4.1.6 Národní tiskárna a nakladatelstvo.....	30
4.1.7 Spolek Komenského	30
4.1.8 Národní listy	30
4.1.9 Alois Neubert.....	31
4.1.10 Šolc	32
4.1.11 František Topič	32
4.1.12 Kamilla Neumannová	32

4.1.13	Jan Laichtner.....	32
4.1.14	Ostatní nakladatelství.....	33
4.2	Adaptace soudobých prozaických děl.....	33
4.3	Žánry a žánrové varianty soudobé prózy	34
4.3.1	„Detektivky“	34
4.3.2	Dobrodružné knihy	35
4.3.3	Historické romány a povídky.....	36
4.3.4	Humoristické romány a humoresky	36
4.3.5	Ostatní žánrové variace.....	37
4.4	Literatura pro děti a mládež	37
4.5	Arthur Conan Doyle, Rudyard Kipling, Charles Dickens.....	38
4.5.1	Arthur Conan Doyle (1859–1930).....	38
4.5.2	Rudyard Kipling (1865–1936).....	40
4.5.3	Charles Dickens (1812–1870)	41
	Závěr	44
	Seznam knižních zdrojů.....	47
	Seznam internetových zdrojů.....	48

Úvod

V této práci sledujeme knižní produkci českých překladů soudobé britské prózy od vydání Říjnového diplomu do konce první světové války. Víme, že od dob pozitivismu byly překlady spíše na okraji zájmu literární historie, jež se soustředila především na původní práce v českém jazyce. Je třeba si však uvědomit, že podrobnější zmapování toho, co do českého prostoru pronikalo v překladech z jiných jazyků, nám teprve umožňuje vidět dobový literární život v alespoň relativní úplnosti. Pozorování větší množiny překladů nám rovněž poskytuje potencionální výpověď o překládající a recipující kultuře, jaká měla tato kultura kritéria výběru textů či způsoby apropriace jiné literatury do vlastního funkčního kontextu.

Ke sledování překladů nám sloužil vytvořený korpus dat obsahující veškeré u nás vydané překlady knih z anglického jazyka od roku 1862 do roku 1918. Nutno dodat, že soustředění se pouze na knižní tituly je selektivní, nicméně postihuje typ produkce, který si činil nárok na trvalejší existenci, než byla produkce časopisů, jejichž sledování by mohlo být další možností zkoumání v této oblasti, to ale přesahuje možnosti naší práce.

Výchozím bodem pro utvoření již zmíněného datového souboru byla elektronická databáze CASLIN¹, konkrétně záložka rozšířené vyhledávání, ze které jsme na základě zadaných kritérií vyselektovali později analyzovaný korpus dat. Zadávanými kritérii byl vždy rok vydání, kód jazyka dokumentu² a kód jazyka jejich originálu, tato data nám pomohla vytvořit korpus o 2352 položkách, z nichž bylo poté nutné vybrat pouze ty relevantní pro naši práci. Selektce zahrnovala vyřazení záznamů, které se přes naše kritéria dostaly do seznamu kvůli nedostatkům databáze. Ve většině případů šlo o díla českých autorů, příkladem nám může být dílo Aloise Hoříckého *Když kvetly chrpy* (1908), Alois Hořícký byl sice překladatelem z anglického jazyka, toto dílo je však jeho vlastní. Nutné bylo také vyřazení záznamů duplicitních, které by zkreslovaly výsledky zkoumání a konečně bylo potřeba také vyřadit příběhy detektiva Léona Cliftona. Ty jsou sice zajímavou položkou, což je důvodem, proč se o nich v práci dále zmiňujeme, nicméně zkreslení celkového obrazu produkce překladů dané doby by kvůli záznamům o jejich

---

¹ CASLIN je projektem Národní knihovny ČR. V tomto souborném elektronickém katalogu ČR můžeme nalézt údaje o dokumentech (knihy, časopisy, sborníky apod.), které jsou ve fondech spolupracujících českých knihoven a institucí (Co je Souborný katalog ČR (SK ČR), 2018).

² Pro hledání v databázi CASLIN podle kritéria, kterým je určitý jazyk, používá se místo názvu jazyka pouze kód, jenž mu přísluší. Kódy jazyků jsou k nalezení přímo v databázi, v případě, že hledáme podle kritéria „čeština“, zadáváme kód „cze“ apod.

vydání bylo velmi výrazné. Tímto se tedy dostáváme ke konečnému číslu 1374 položek, které jsme následně rozdělili do dvou skupin – naučná literatura a umělecká literatura.

V první kapitole se zabýváme vydáváním titulů naučné literatury v příslušném období, kterou komentujeme z hlediska četnosti produkce jejích překladů v průběhu let a dále z hlediska nakladatelů, kteří se zasloužili o její vydávání. Dalším hlediskem jsou druhy těchto textů, zda se jednalo o příručky, monografie, cestopisy a podobně.

Následující je již věnována literatuře umělecké. Na základě informací o autorech jsme pro ještě ucelenější obraz vytvořili v našem seznamu další dvě kategorie, a sice kategorii země původu díla podle autorovy národnosti, dále pro rozdělení titulů umělecké literatury doby dřívější a soudobé jsme využili data úmrtí autorů. V této části práce se tedy zabýváme produkcí překladů i děl z jiných než anglicky mluvících zemí, pro které se angličtina stala zprostředkujícím jazykem. Komentujeme zde rovněž díla, která se v rámci umělecké literatury nepodařilo zařadit ani do literatury dřívější doby, ani do té soudobé. V poslední části kapitoly rozebíráme produkci přeložených titulů dřívější doby z pohledu žánrů.

Překladům soudobých dramatických děl a soudobé poezie je věnován prostor ve třetí kapitole, čtvrtá již obsahuje samotné jádro našeho zkoumání, kterým je soudobá próza. Ta je zde nahlížena z pohledu nakladatelství, v nichž vycházela, komentované jsou dále její adaptace českými autory a také část označená za literaturu pro děti a mládež. Poslední podkapitola komentuje vydávané překlady tří nejpřekládanějších autorů zkoumaného období – Arthura Conana Doylea, Rudyarda Kiplinga a Charlese Dickense. Pro celkové dokreslení a zřehlednění získaných informací je text doplněn grafy.

V této práci jsme se opírali o odbornou literaturu postihující alespoň jistou část našeho předmětu zkoumání. Byla jí kniha Arna Nováka *Přehledné dějiny literatury české*, která nám poskytla jistý obraz Shakespeareových děl v kontextu české literatury. Dále bylo čerpáno ze dvou dílů *Dějiny anglické literatury* Zdeňka Stříbrného, jež jsou cenným zdrojem informací o významných autorech anglické literatury, o jejich stěžejních dílech a vlivu či dopadu na literaturu obecně. Nápomocným nám byl také *Slovník autorů*

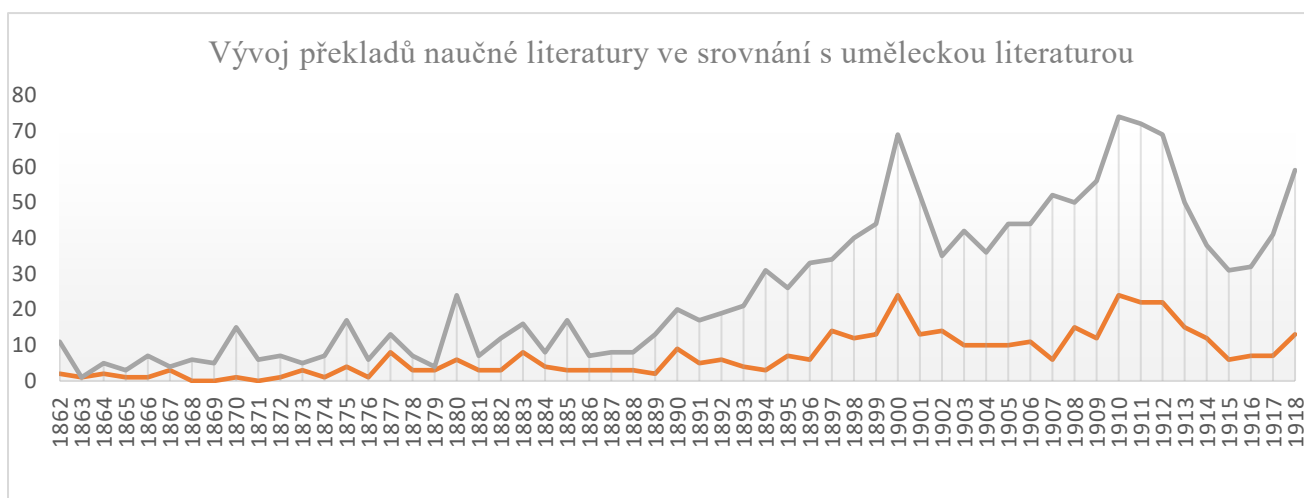
literatury pro děti a mládež I. Zahraniční spisovatelé, díky němuž jsme mohli uvést díla literatury pro děti a mládež z našeho období do širšího kontextu.³

---

³ Dalším poměrně novým odborným zdrojem pro tuto oblast bádání by mohla posloužit kniha anglisty a překladatele Petra Onufera *Obtížná balanc. Ke kánonu anglofonních literatur v českém kontextu* (Onufer, 2018). Z technických důvodů (zejména dostupnost knihy) jsme s tímto zdrojem ale nepracovali.

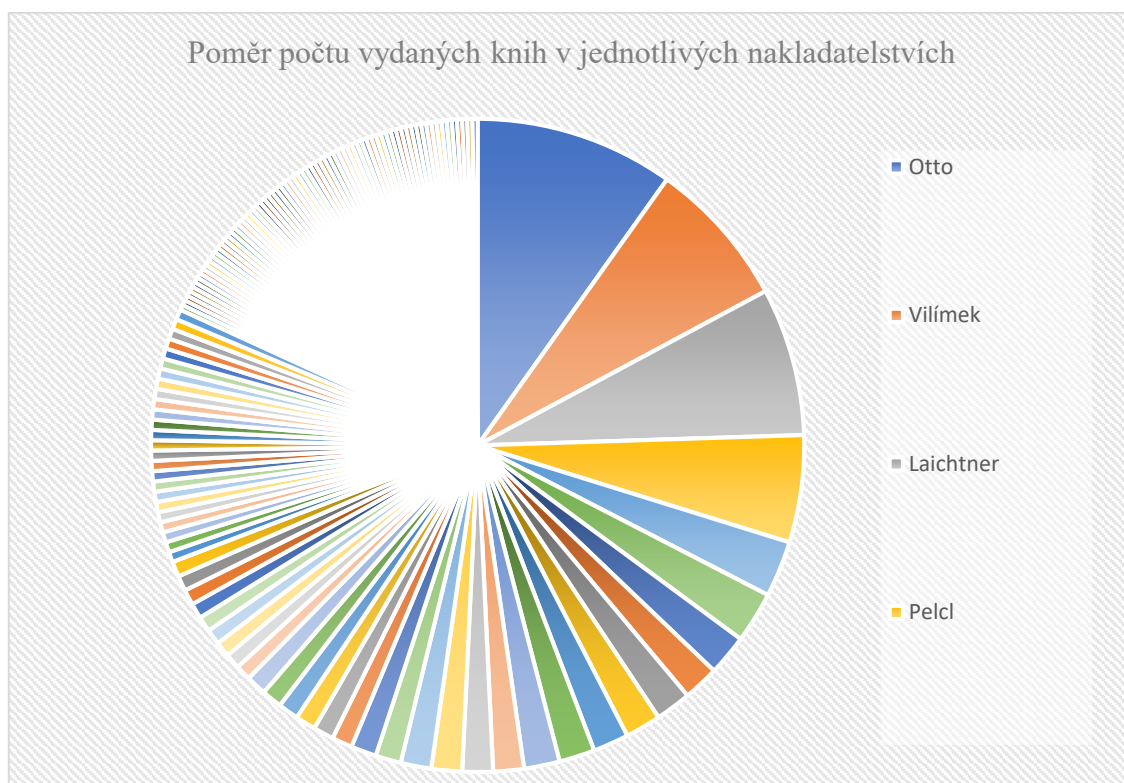
1 Literatura naučná

Z výchozího seznamu českých knižních překladů z anglického jazyka mezi léty 1862–1918 jsme získali 1374 položek. Z dostupných údajů vidíme, že až na výjimky se množství překladů do první poloviny sledovaného období pohybuje do 20 položek za rok. Tato skutečnost se začíná proměňovat koncem 80. let 19. století, kdy celkové množství překladů začne mít poměrně prudce vzrůstající tendenci vrcholící rokem 1900, který je prvním ze tří nejproduktivnějších roků v tomto více než padesát let dlouhém období. Přesto že po tomto vrcholu vidíme v následujících dvou letech pokles, od roku 1905 už tendence opět narůstá a směřuje k samému vrcholu zkoumaných let, kterým je rok 1910. Největší útlum ve vydávání přeložených knih ve druhé polovině námi zkoumaného období zaznamenáváme během první světové války, jehož úplným dnem je rok 1915. Takto se dostáváme od 11 vydání přeložených titulů v roce 1862 k 61 vydaným překladům v roce 1918. Z celkového počtu přeložených děl tvoří více než dvě třetiny umělecká literatura, zbylá třetina obsahuje přes tři sta děl naučné literatury.

Naučná literatura je sice v překladech ve sledovaném období v menšině, její procento však není nijak zanedbatelné, dokonce zhruba od konce 90. let 19. století kopíruje tendenci růstu či poklesu překladů umělecké literatury. V průměru tak vždy tvoří necelou třetinu přeložených publikací v daném roce. Přestože pojednáváme o překladech převážně z anglického jazyka, nalezneme v našem seznamu i díla původem například z Francie, Německa či Ruska. To dokládá fakt, že anglický jazyk byl v této době často jazykem zprostředkujícím díla z ostatních zemí. Více tuto skutečnost rozvineme v kapitole probírající angličtinu jako zprostředkovatele děl jiného než britského či amerického původu. Drtivou většinu však v naučné (stejně jako v umělecké) literatuře

přeložené do českého jazyka tvoří britská a americká díla, a zde nejčastěji monografie a pojednání. Výjimkou nejsou ani nejrůznější projevy či přednášky. Překládány byly také cestopisy, biografie a autobiografie. Naučná literatura byla nejvíce vydávána v Ottově nakladatelství nebo v Nakladatelství a tiskárně Josef R. Vilímek, jinými slovy ve dvou nejaktivnějších a největších nakladatelských domech té doby, mimo to také v nakladatelském domě Jana Laichtnera.

Tématem mnoha populárně naučných knih bylo v této době dosažení úspěchu a nalezení životního štěstí. Důvodem mohl být vnik nových směrů vycházejících z metafyziky. Například koncem 19. století se v Americe objevuje směr tzv. „New Thought“, český Nové myšlení, zabývající se vlivem myšlenek jednotlivce na jeho život a reprezentující tvrzení, že Bůh je všude, ve všem. Hnutí New Thought kladlo důraz především na blaho jedince, jeho zdraví a úspěch (New Thought, 2018). Zárodky těchto myšlenek můžeme spatřovat již v díle amerického transcendentalisty R. W. Emersona⁴, který je díky devíti vydaným překladům svých prací v našem seznamu třetím nejčetněji překládaným autorem naučné literatury. První příčka pak patří Orisonovi Swettu Merdenovi⁵, kterému

⁴ R. W. Emerson (1803–1882) – americký vysokoškolský učitel, básník, esejista a filosof a také jedna z předních postav transcendentalismu (Ralph Waldo Emerson, 2019).

⁵ Orison Swett Marden (1848–1924) – americký spisovatel, autor inspirativních knih. Sám Merden inspirativní literaturu četl, což mu pomohlo se vypracovat z nuzných poměrů, ve kterých žil od svého úplného osíření v sedmi letech (Orison Swett Marden, 2018).

během osmi let vyšlo hned čtrnáct překladů jeho knih, všechny zakořeněné ve filosofii New Thought nebo jí inspirované. Celkem sedmkrát byl vydán překlad díla Johna Williama Drapera⁶ *Dějiny konfliktu mezi náboženstvím a vědou*, což může reflektovat, že se pohybujeme v období, kdy lidé zvažují, zda je Bůh a náboženství opravdu to, co potřebují, nebo pouhý přežitek starých časů z dob, kdy se člověk ještě cítil závislý na něčem a ovlivňovaný něčím, co ho přesahovalo. Prostor pro tyto úvahy a samotné podněty k nim dával velký rozvoj přírodních a společenských věd v té době. Neměli bychom opomenout ani fakt, že vlivem těchto faktorů a skutečnosti, že lidé si začínají uvědomovat svou hodnotu a jejich vnímání světa začíná být egocentrické, je hojně vydávání a překládání těchto knih nejen odrazem rostoucí poptávky po nich, ale také odrazem komerčního využití či až zneužití této poptávky.

Z britské naučné literatury byly ve vybraném období přeloženy necelé dvě stovky děl. Nejsignifikantnějším z britských autorů je Samuel Smiles⁷, jehož pojednání *Karakter* vyšlo v námi sledovaném období ve třech letech, zbylá díla se pak objevila ještě v dalších devíti. I jeho díla mohou obsahovat určité názorové podobnosti s Novým myšlením, Smiles se však převážně soustředí na otázky lidské morálky, což je patrné už ze samotných názvů jeho děl. Další významný britský autor naučné literatury je politik a filosof John Stuart Mill⁸, jeho dílo *O svobodě* u nás vyšlo během těchto padesáti šesti let třikrát.

1.1 Příručky

Mezi příručkami se hojně objevovaly nejrůznější souhrny toho, co by měli mladí chlapi a mladé dívky znát a návody pro ně do začátků jejich dospělého života. Příkladem může být příručka *Sebevychování: poučení na dráhu života mladým mužům a studujícím* od Johna Stuarta Blackieho⁹ nebo *Co ženy vědět mají: Kniha ženy pro ženy: praktické poučení pro ženy a matky* od E. B. Duffey¹⁰. Opomíjeni nebyli ani rodiče a pomoc pro ně

---

⁶ John William Draper (1811–1882) – americký vědec, filosof, historik a fotograf. Byl zakladatelem New Yorkské Univerity School of medicine a prezidentem American Chemical Society. Jeho výzkum v oblasti fotochemie umožnil pozdější fotografování portrétů (John William Draper, 2019).

⁷ Samuel Smiles (1812–1904) – skotský autor, lékař a reformátor, který se nejvíce proslavil dílem *Self-Help* (Samuel Smiles, 2019).

⁸ John Stuart Mill (1806–1873) – anglický filosof, ekonom a liberální politik, je také jedním z nejvýznamnějších myslitelů klasického liberalismu (John Stuart Mill, 2019).

⁹ John Stuart Blackie (1809–1895) – skotský profesor, sklídl velký úspěch za překlad Fausta a proslavil se také korespondencí s velikány své doby (John Stuart Blackie, 2019).

¹⁰ E. B. Duffey (1838–1898) – americká autorka, básnířka a bojovnice za rovnoprávnost žen. Její dílo ovlivnilo i mnoho dalších reformátorů (Eliza Bisbee Duffey, 2019).

při výchově jejich dětí, zde se jakožto zástupce objevuje *Matka vychovatelka dítek*, autorem je John S. C. Abbott¹¹.

Zajímavostí našeho seznamu je překlad pravidel fotbalu z roku 1897, který je dokladem skutečnosti, že v 80. a 90. 19. století se u nás fotbal začínal hrát. Také reflektuje fakt, že samotný rok 1897 byl přelomový z důvodů toho, že se existující fotbalová družstva začala sjednocovat do tzv. České amatérské atletické unie, bylo tedy potřeba mít česká pravidla bez anglické terminologie (Jahoda, 2015).

1.2 Vědecké publikace

Vědecké publikace vycházely z různých odvětví vědy jako je geologie či astronomie. Objevují se i pojednání či monografie z oblasti historie například několika dílné *Dějiny anglické* od Thomase Babingtona Macaulaye¹² mapující anglické dějiny od doby vlády Jakuba II.

1.3 Cestopisy

Z cestopisů jistě stojí za to zmínit tři cesty kolem světa kapitána Jamesa Cooka¹³ z předchozího století, které u nás byly všechny vydány v roce 1911. V několika letech vycházelo dílo Sira Donalda Mackenzieho Wallace¹⁴, *Rusové doma: obraz národopisný*. Zajímavý je i jeden z cestopisů Henryho Mortona Stanleyho¹⁵ *Jak jsem našel Livingstona* o jeho výpravě, jejímž cílem bylo nalézt ztraceného skotského cestovatele Davida Livingstona, který byl od roku 1866 na své expedici, během níž chtěl mimo jiné objevit pramen Nilu. Několik měsíců o něm však nikdo neměl žádné zprávy, což bylo impulsem právě pro Stanleyho výpravu. V roce 1871 se Stanleymu skutečně povedlo Livingstona najít, ten se však odmítl vrátit zpět do Anglie a pokračoval ve svém hledání.

---

¹¹ J. S. C. Abbott (1805–1877) – americký historik, pastor, autor historických knih a také publikací týkajících se dětí a jejich výchovy (John Stevens Cabot Abbott, 2019).

¹² Thomas Babington Macaulay (1800–1859) – anglický politik, básník, esejista a historik, který je známí zejména pro své dílo *Dějiny anglické* (Thomas Babington Macaulay, 2019).

¹³ James Cook (1728–1779) – významný britský mořeplavec a objevitel. Vedl tři výpravy v Pacifickém oceánu, během kterých dosáhl prvního zaznamenaného evropského kontaktu s východním pobřežím Austrálie a havajských ostrovů a také jeho obeplutí Nového Zélandu je prvním doloženým. Při své poslední plavbě byl zabit místními domorodci v zátocě Kealakekua (James Cook, 2019).

¹⁴ Sir Donald Mackenzie Wallace (1841–1919) – skotský úředník, spisovatel a redaktor *The Times*. Na soukromé pozvání odjel do Ruska, kde chtěl studovat Osetince – severokavkazský národ. Během jeho pobytu v Rusku však shledal, že jsou pro něj Rusové a Rusko daleko zajímavější, než čekal, a tak po svém návratu vydává dílo *Rusové doma: obraz národopisný*, které sklídilo velký úspěch a bylo přeloženo do několika jazyků (Donald Mackenzie Wallace, 2019).

¹⁵ Henry Morton Stanley (1841–1904) – britský novinář a cestovatel, který se proslavil svou výpravou do Afriky, konžskou expedicí a mimo jiné také tím, že objevil ztraceného Davida Livingstona u jezera Tanganika (Henry Morton Stanley, 2019).

Kvůli chatrnému zdraví však o dva roky později zemřel (David Livingstone (1813–1873)).

1.4 Náboženské úvahy a eseje

Zejména mezi úvahami, eseji či přímo kázáními můžeme spatřovat rezonující náboženskou tematiku. Je zde poměrně velké zastoupení protináboženských textů. Jedním z jejich velmi radikálních autorů byl odpůrce křesťanství Robert Green Ingersoll. Od konce 60. let 19. století se začínají objevovat překlady protestantských autorů presbyteriánských církví díky vydání Protestantského patentu v roce 1861 (Bůh a národ, 2010). Zaznamenáme zde například kázání od dnes stále známého puritánského kazatele Charlesa Haddona Spurgeona¹⁶, jehož sbírka kázání je největší na světě. Od konce 19. století vidíme ale i zájem o vydávání knih vycházejících z východních náboženství. Významnou roli v tom bez pochyb sehrála ruská autorka, a především spoluzakladatelka Teosofického spolku v Americe, Jelena Petrovna Blavatskaja¹⁷. Roku 1898 se také objevuje vydávání knih s touto tematikou přímo českým Teosofickým spolkem.

I literatura naučná by, jak vidíme, byla zajímavým předmětem bližšího zkoumání. Jak se například v nejrůznějších příručkách odrážely společenské normy či konvence, proměna stylu psaní cestopisů, na co se dnes cestovatelé soustředí více nebo co naopak opomíjejí – to vše by jistě stálo za hlubší bádání.

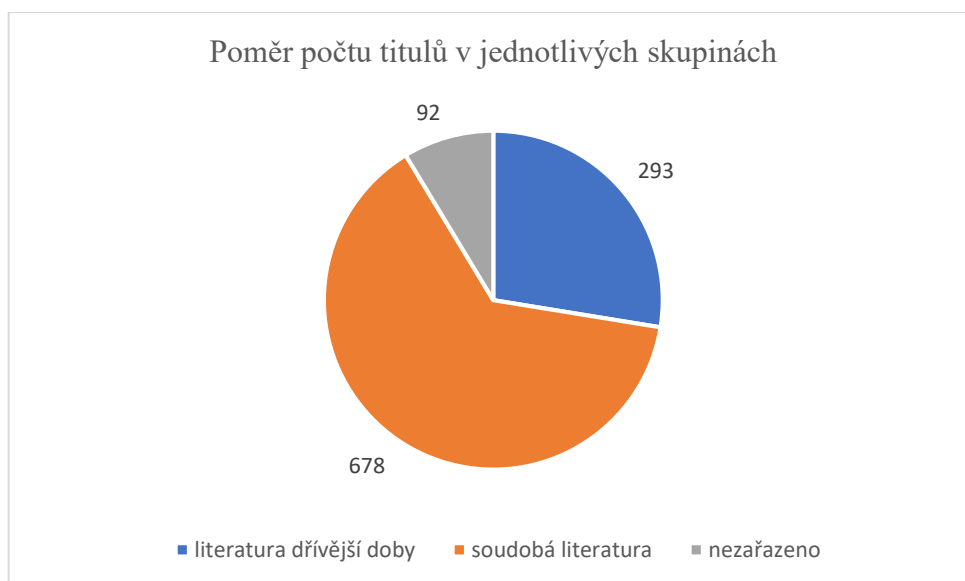
¹⁶ Charles Haddon Spurgeon (1834–1892) – britský kazatel a reformátor, který neměl žádné teologické vzdělání, a přesto je autorem největší sbírky kázání na světě a jeden z jeho posluchačů o něm kdysi prohlásil: “Slyšel jsem výborného kazatele dr. Parkera. Při jeho kázání jsem poznal, že je veliký řečník. Šel jsem si poslechnout Spurgeona a na jeho kázání jsem poznal, že Kristus je veliký Spasitel.” (Charles Spurgeon, 2019).

¹⁷ Jelena Petrovna Blavatskaja (1831–1891) – ruská filosofka, okultistka a zakladatelka Teosofického spolku (Helena Blavatsky, 2019).

2 Literatura umělecká

Umělecká literatura, jak již bylo zmíněno, tvoří bez více než dvě třetiny veškerých knižních překladů z anglického jazyka v období od roku 1862, kdy bylo přeloženo 6 titulů, až po rok 1918, ve kterém jich bylo přeloženo 46. Zajímavostí je, že roku 1863 nevyšlo ani jediné dílo umělecké literatury. Celkový počet překladů knih umělecké literatury v daném období je 1063. V tomto čísle jsou samozřejmě obsaženy nejen soudobé knihy, ale také vydaná díla již starších autorů. V největší míře je zde zastoupena próza, po ní následují překlady dramatických děl a nechybí ani poezie, ta tvoří však pouze 8 %.

Pro účely této práce si uměleckou literaturu zkoumaného období rozdělíme do dvou skupin – první bude primární a námi nejvíce zkoumaná soudobá literatura, zejména próza. Pro srovnání si vytvoříme druhou skupinu – literatura dřívější doby, v té budou zahrnuta znovu vydaná díla starších autorů. Rovněž jsme se museli rozhodnout pro kritérium, které díla rozřadí do výše zmíněných skupin, tímto kritériem byl zvolen rok úmrtí autora. K literatuře dřívější doby jsme zařadili díla autorů, jejichž smrt je datována do roku 1860, pokud některý autor zemřel později, ale přesto jeho přeložené dílo už nemůže být vzhledem k námi zkoumanému období považováno za soudobé, je tato skutečnost dále zmíněna. I v případě umělecké literatury můžeme vnímat jisté zkreslení zapříčiněné neúplnými informacemi o některých autorech, čímž nám vzniká kategorie děl, která nemůžeme zařadit ani do literatury dřívější doby, ani do té soudobé – kategorie *nezařazeno*, podrobnější komentář k ní nalezneme v části 1.2. V případě adaptací děl jsme se přiklonili k zařazení do kategorií na základě data úmrtí autora originálu.

2.1 Překlady z jiných jazyků a angličtina jako zprostředkující jazyk

Přestože se v této práci soustředíme na překlady z anglického jazyka a konkrétněji překlady britské literatury, objevuje se v našem datovém souboru 21 položek napříč zkoumaným obdobím, jejichž autor či autorka nejsou britské národnosti. Registrujeme zde národnost německou, francouzskou, norskou, italskou, belgickou, ruskou a indickou. Pro účely této kapitoly jsme z podstaty věci ponechali stranou díla autorů amerického, jihoafrického a kanadského původu.

Na základě bibliografického údaje se tak dozvídáme, že dílo německé autorky Charlotte Birch-Pfeiffer *Sládkova dcera* se k nám dostalo až překladem anglického zpracování tohoto díla. U její známé hry *Sirotek Lowoodský* na motivy románu *Jana Eyrová* od Ch. Brontë není ze záznamu patrné, zda byla přeložena do českého jazyka také z angličtiny, víme ale, že překladatelem byl J. V. Lomnický. Další autor německé národnosti byl Gustav Adolf Gräbner¹⁸, tvůrce knih pro mládež (Gustav Adolf Gräbner, 2017), je zařazen do našeho seznamu pro svou adaptaci *Robinsona Crusoea* u nás vydanou roku 1870 a 1909. V jeho případě z bibliografického záznamu čteme, že k nám byla jeho adaptace přeložena z němčiny a jejím překladatelem byl V. L. Moser. Do této kategorie nám také spadají tři svazky díla *Nejlepší humoresky cizojazyčné*. Původ mají tyto humoresky ve Francii, Rusku či Velké Británii, ale nelze ze záznamu určit, zda byla v jejich případě angličtina jazykem, ze kterého se humoresky překládaly. Naopak dílo, u kterého nás bibliografický záznam informuje o tom, že bylo přeloženo z angličtiny, jsou *Dvě povídky* od Francouzky George Sand¹⁹ z roku 1886. V případě norského autora Hjalmara Hjorth Boyesena²⁰, který již v mládí emigroval do Ameriky, jsou jeho díla anglicky již v originále. Angličtina se však stala zprostředkovacím jazykem pro dílo Arriga Boita²¹, italského autora dramatu *Falstaff* u nás vydaného v roce 1893 a přeloženého V. J. Novotným.

---

¹⁸ Gustav Adolf Gräbner – německý autor literatury pro mládež, o němž není mnoho známo (Gustav Adolf Gräbner, 2017).

¹⁹ George Sand (1804–1876) – francouzská romantická spisovatelka. Ve svých dílech se věnovala tématům jako je postavení žen či život na vesnici (George Sand, 2019).

²⁰ Hjalmar Hjorth Boyesen (1848–1895) – norskoo-americký spisovatel a profesor (Hjalmar Hjorth Boyesen, 2019).

²¹ Arrigo Boito (1842–1918) – italský básník, novinář, romanopisec a skladatel. Nejvíce známý pro své opery *Otello* a *Falstaff* (Arrigo Boito, 2019).

Do této skupiny řadíme také dva belgické autory píšící francouzsky (Georges Eekhoud, 2018; Charles van Lerberghe, 2019), jsou to Georges Eekhoud²² a Charles van Lerberghe²³, u kterého můžeme uvažovat o spolehlivosti poskytovaných informací užitou databází, neboť kritéria zadaná pro vyseparování požadovaných literárních děl byla angličtina jako jazyk originálu a čeština jako jazyk dokumentu. Zde ale vidíme, že jazykem originálu byla s největší pravděpodobností francouzština a vzhledem k překladateli jeho dramatu *Pan*, kterým byl K. H. Hilar, se dá předpokládat, že překládal dílo přímo z francouzského jazyka (Karel Hugo Hilar, 2018). Podle užívané databáze se stal anglický jazyk zprostředkujícím pro české vydání *Povídek* Lva Nikolajeviče Tolstého²⁴ z roku 1910 a také pro *Povstání v Indii* z téhož roku od Johna Retcliffa²⁵, jehož dalším dílem byla o rok později ještě *Revoluce za revolucí*. Jistou zajímavostí je však poslední představitel této skupiny autorů Rabíndranáth Thákur, o kterém bibliografický záznam uvádí, že si svá dvě díla *Zahradník* a *Gitándžali* sám přeložil z původní bengálštiny do angličtiny. Z té už pak F. Balej přeložil díla do českého jazyka a vyšla u nás roku 1917 a 1918.

2.2 Nezařazená literatura

Jak již bylo řečeno, do této skupiny spadají díla, která nebylo možné zařadit do kategorie literatury dřívější doby ani do té soudobé, neboť jsme postrádali informace o autorech. Řadíme sem také díla, u kterých postrádáme i informaci o samotném jméně autora. Příčinou nedostatku informací je neúplný bibliografický záznam či nemožnost získání informací i z jiných zdrojů, kterými byly pro naše účely anglická Wikipedie, kniha *The Short Oxford History of English Literature* či online encyklopedie *Britannica*. Přiklánět bychom se mohli k přiřazení ke starším dílům vzhledem k tomu, že právě u starších autorů mnohdy nemáme dostupné informace o jejich životě, spoléhat se na to by však bylo zavádějící. Otevírá se zde tedy prostor pro hlubší bádání po původu těchto děl a pro rozhodnutí o případném zařazení, v rámci naší práce však budou tato díla ponechána stranou.

---

²² Georges Eekhoud (1854–1927) – belgický spisovatel píšící francouzsky. Psal o stinné stránce lidských tužeb, o lidech na okraji společnosti a o pracující třídě (Georges Eekhoud, 2018).

²³ Charles van Lerberghe (1861–1907) – belgický spisovatel jeden z největších severských symbolistů (Charles van Lerberghe, 2019).

²⁴ Lev Nikolajevič Tolstoj (1828–1910) – ruský spisovatel a filozof, představitel realismu. Jeho nejznámější díla jsou romány *Vojna a mír* a *Anna Karenina* (Lev Nikolajevič Tolstoj, 2019).

²⁵ John Retcliffe (1815–1878) – německý spisovatel dobrodružných a antisemita, jehož skutečné jméno je Hermann Ottomar Friedrich Goedsche (Hermann Goedsche, 2019).

2.2.1 Amerika jako kamufláž – „Cliftonky“

Přestože se nebudeme nezařazeným titulům věnovat, je na místě se zmínit o tzv. Cliftonkách, detektivní příbězích nesoucích název *Z paměti amerického detektiva*. Právě název ve své době jistě vzbuzující patřičnou pozornost, byl pro čtenáře atraktivním tím spíše pak, že v roli autora opravdu vystupoval fiktivní detektiv Léon Clifton. Skutečným autorem těchto oblíbených, i když brakových příběhů, byl Alfons Bohumil Šťastný²⁶ (Léon Clifton). Ve zkoumaném období nejvíce vycházely „Cliftonky“ mezi léty 1906–1910, konkrétně v nakladatelství R. Storch.

2.3 Literatura dřívější doby

2.3.1 Drama

Překládaná dramatická díla byla v naprosté většině hry Williama Shakespeara²⁷. Ze 147 položek této části datového souboru je 141 právě Shakespearových. S několika výjimkami vycházely překlady jeho tvorby každý rok. Nejvýznamnějším, avšak ne jediným, Shakespearovým překladatelem byl beze sporu J. V. Sládek, jehož překladům předcházely především ty od Jakuba Malého nebo Františka Douchy. Sládek Shakespeara překládal až do své smrti, jeho rozpracované překlady za něj dokončil Antonín Klášterský (Novák, 1913). Otázka překladů Shakespearova díla by jistě stála za větší pozornost, avšak z povahy naší práce jí není možné věnovat více prostoru.

Vedle Shakespeara jsou v našem seznamu ještě další dramata, která lze beze sporu označit za kanonická. Z počátku 19. století jsou to dvě významná dramata romantika Percyho Bysshe Shelleyho²⁸ *Cenci* přeložené Václavem Černým a *Odpoutaný Prometheus* Jaroslavem Vrchlickým, dalším je pak historické drama George Gordona Byrona²⁹ *Sardanapal*, které přeložil František Krsek. Oproti těmto zde máme Shakespeara

---

²⁶ Alfons Bohumil Šťastný (1866–1922) – český autor lidové četby, byl autorem stovek knih pro děti a mládež. Psal pod pseudonymem Léon Clifton (Léon Clifton).

²⁷ William Shakespeare (1564–1616) – anglický básník, herec, a především významný dramatik. Napsal bez mála 40 divadelních her přeložených do více než 50 jazyků, které zůstávají populární až do dnešní doby (William Shakespeare, 2019).

²⁸ Percy Bysshe Shelley (1792–1822) – anglický romantický básník, dramatik, esejista. Byl manželem známé Mary Shelley a přítelem Byrona (Percy Bysshe Shelley, 2019).

²⁹ George Gordon Byron (1788–1824) – anglický básník, který se především proslavil prvními dvěma zpěvy Childe Haroldovy poutě (Lord Byron, 2019).

současníka Francise Beaumonta³⁰, který byl společně s dramatikem Johnem Fletcherem³¹ tvůrcem hry *Philaster, čili, láska krvácí* a také Thomase Mortona³² a jeho hru *Není vše zlato, co se třpytí*. Obojí je patrně záležitostí konvenčního divadelního provozu.

2.3.2 Poezie

Z nejstarších autorů v poezii vyšly překlady díla Johna Milтона³³. Čtyřikrát to byl *Ztracený ráj*, v roce 1873 a poté 1889 vyšel v překladu Josefa Jungmanna prvně vydaného roku 1811 (Janů, 2014), v roce 1909 a 1911 byl pak vydán překlad J. J. Davida. Třikrát byl pak vydán *Ráj opět nabytý* přeložený A. Zvičinským. Dále se zde objevuje James Thomson³⁴ a dvě vydání jeho díla v originále „*The seasons*“, v češtině pak ve dvou překladech, jednou jako *Počasy* od Františka Douchy z roku 1888, které byly přetiskem překladu z roku 1842 (Ottův slovník naučný/Doucha, 2018), podruhé jako *Roční časové* od Josefa J. Davida roku 1912.

V roce 1892 vyšel také *Výbor básní a ballad* Roberta Burnse³⁵ a roku 1918 známá báseň *Uloupená kadeř*, jejímž autorem je Alexander Pope³⁶. Hojně překládaný byl také George Gordon Byron, od roku 1871 do 1912 vyšlo 16 překladů jeho poezie. Prvním vydaným překladem byl v našem období *Kain* od Josefa Durdíka, znovu pak vyšel ještě v roce 1895. Jeho známá báseň *Manfred* se u nás dočkala dvou verzí překladu, poprvé v roce 1882 byl vydán překlad J. V. Friče a poté v roce 1901 Jaroslava Vrchlického. V letech 1904–1905 vycházely také překlady zpěvů Byronova *Dona Juana* v překladu V. A. Junga. K českým čtenářům se roku 1890 dostala i *Childe Haroldova pouť*, kterou přeložila Eliška Krásnohorská. Antonín Klášterský přeložil *Vězně Chillonského*, ten byl u nás vydán v roce 1900. Mezi dalšími česky vydanými díly Byrona byly například: *Lara* (1885, překl. Č. Ibl; 1910 překl. Fr. Tropp) nebo *Hebrejské melodie* (1890, překl.

---

³⁰ Francis Beaumont (1584–1616) – anglický dramatik tzv. alžbětinského divadla, spolupracoval s Johnem Fletcherem (Francis Beaumont, 2019).

³¹ John Fletcher (1579–1625) – anglický dramatik, který spolupracoval na tvorbě her s jinými dramatiky, a to nejen s Francisem Beaumontem, ale také pravděpodobně s Williamem Shakespearlem (John Fletcher, 2019).

³² Thomas Morton (1764–1838) – anglický dramatik. Během svých studijních let byl amatérským hercem, což ho později přivedlo k psaní her (Thomas Morton, 2018).

³³ John Milton (1608–1674) – anglický básník nejznámější pro své dílo *Ztracený ráj* (John Milton, 2019).

³⁴ James Thomson (1700–1748) – anglický básník a dramatik známý především díky básni *Roční časové opěvující přírodu* (James Thomson (poet, born 1700), 2019).

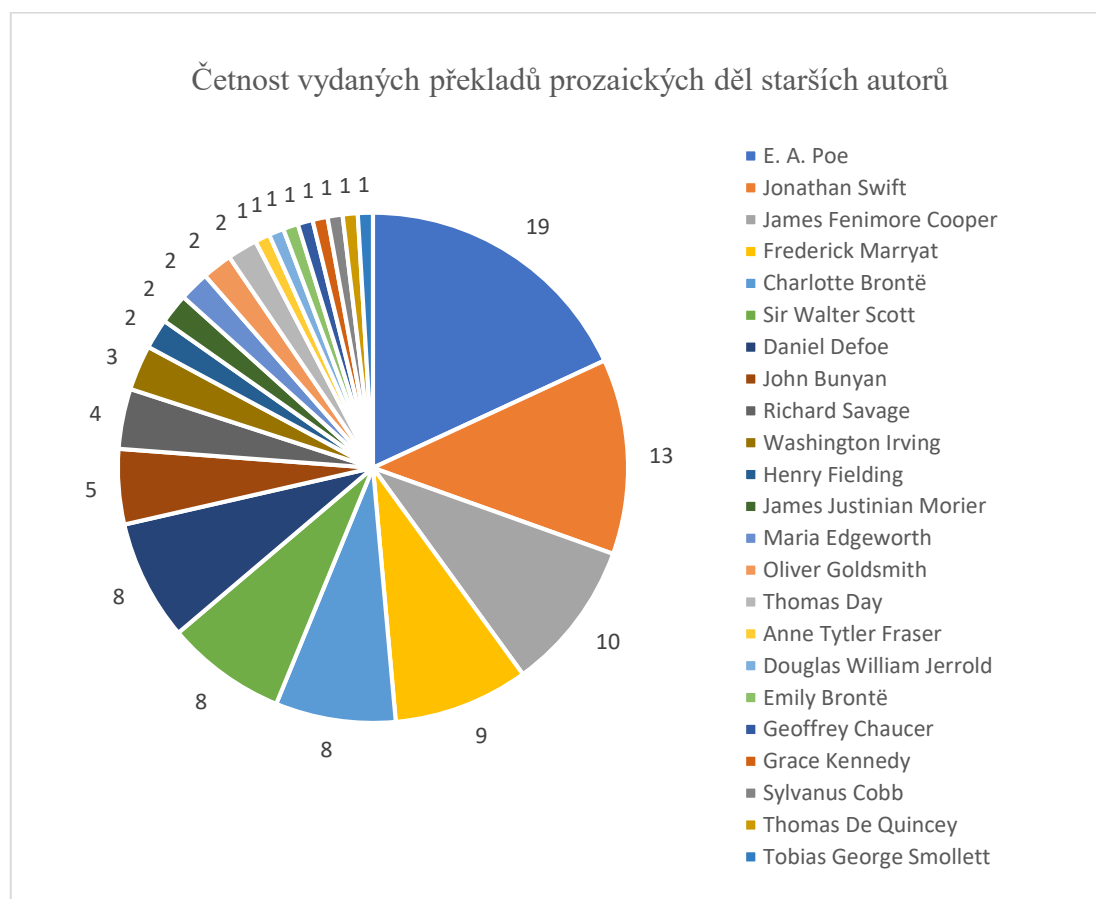
³⁵ Robert Burns (1759–1796) – skotský národní básník (Robert Burns, 2019).

³⁶ Alexander Pope (1688–1744) – anglický básník známý mimo jiné pro svou satirickou báseň *Uloupená kadeř* (Alexander Pope, 2019).

J. Vrchlický/J.V. Sládek). Z poezie velikána E. A. Poea³⁷ byl vydán jen překlad *Havrana a jiných básní*, a to pouze v roce 1891 v překladu J. Vrchlického. Nechyběl ani další z Vrchlického překladů – *Výbor lyriky* významného Percyho Bysshe Shelleyho a v roce 1900 vyšel také přetisk Čelakovského překladu z roku 1828 (Kollouchová, 2012) *Panny Jezerní* od Sira Waltera Scotta, znovu pak ještě vyšel roku 1909.

2.3.3 Próza

Jak vidíme na následujícím grafu, v próze zaznamenáváme velkou resonanci amerických autorů a jejich děl. Nejvíce vydání, konkrétně devatenácti, se dostalo dílům E. A. Poea, která vycházela od roku 1874 až do konce našeho období. Překládán byl i James Fenimore Cooper a jeho *Poslední Mohykán* spolu s dalšími díly. Méně častá byla pak také prozaická díla Washingtona Irvinga³⁹.

³⁷ E. A. Poe (1809–1849) – americký spisovatel, redaktor a kritik známý pro své básně a povídky, byl jednou z hlavních postav amerického romantismu (Edgar Allan Poe, 2019).

³⁸ Washington Irving (1783–1859) – americký romantický spisovatel a humorista (Washington Irving, 2019).

³⁹ Charlotte Birch-Pfeiffer (1799–1868) – německá herečka a autorka vlastních her či adaptací známých románů (Charlotte Birch-Pfeiffer, 2019).

Nejstarším britským prozaickým dílem, jehož překlad vyšel v roce 1909, jsou *Povídky z pouti do Canterbury* Geoffreyho Chaucera⁴⁰. Přestože je dílo záležitostí kanonickou, je zajímavé, že nekanonické dílo Johna Bunyana⁴¹ *Cesta křesťana z města zkázy na horu Sion* bylo oproti tomu v překladu vydáno hned čtyřikrát, a to v letech 1864, 1871, 1900, 1910. Důvodem pro takovou popularitu mohl být velký význam tohoto díla pro křesťanskou společnost. Oblíbený byl také příběh o hrdinovi *Robinsonu Crusoeovi* Daniela Defoea⁴². Veškeré vydané překlady tohoto díla byly adaptace nejrůznějších autorů, mezi nimi například adaptace německého autora Gustava Adolfa Gräbnera. Jediným případem, kdy se nejednalo o přepracování bylo dvoudílné české vydání z roku 1910. V těchto letech byl zájem i o *Gulliverovy cesty* Jonathana Swifta⁴³. Byly vydávány jak překlady samotné, tak i adaptace, ku příkladu adaptace od Františka Jaroslava Peřiny vydaná roku 1882. V roce 1911 u nás vyšla i Swiftova alegorická próza *Pohádka o kádi*. Mezi další zástupce klasického anglického románu 18. století patří známý *Tom Jones* nebo *Vypravování o dobrodružstvích Josefa Andrewse a jeho přítele pana Abrahama Adamse* od Henryho Fieldinga⁴⁴, dvakrát také vyšel překlad *Vikáře Wakefieldského* Olivera Goldsmitha⁴⁵. V roce 1909 u nás vyšel pravděpodobně nejlepší románu Tobiasi Smolletta⁴⁶ *Výprava Humfrida Clinkera*. Vycházely také překlady historických knih Sira Waltera Scotta jako je: *Kenilworth* (vydáno ve dvou dílech roku 1877 a 1878, poté v roce 1910) nebo *Ivanhoe* (vyšla roku 1914).

Nebyla opomíjena ani literatura pro děti a mládež, často překládané a adaptované byly dobrodružné knihy kapitána Fredericka Marryata⁴⁷, které se staly velmi oblíbené právě mezi dětmi (Frederick Marryat, 2019). Opět se tedy setkáváme se zájmem o nekanonická díla. Další knihou pro děti byly *Příběhy malého Honzíčka*, které vyšly v roce 1880, ještě

---

⁴⁰ Geoffrey Chaucer (cca 1343–1400) – anglický básník považován za nejlepšího básníka středověku (Geoffrey Chaucer, 2019).

⁴¹ John Bunyan (1628–1688) – anglický spisovatel a puritánský kazatel, jehož nevýznamnějším a dodnes známým dílem je jeho *Cesta křesťana z města zkázy na horu Sion* (John Bunyan, 2019).

⁴² Daniel Defoe (1660–1731) – anglický spisovatel, novinář a jeden z prvních představitelů realistického románu, kterým byl je také jeho nejznámější román *Robinson Crusoe* (Daniel Defoe, 2019).

⁴³ Jonathan Swift (1667–1745) – anglický satirik, pamfletista básník romanopisec, ochránce lidských práv a anglikánský kněz. Jeho významnými díly jsou *Gulliverovy cesty* či *Pohádka od kádi* (Jonathan Swift, 2019).

⁴⁴ Henry Fielding (1707–1754) – anglický romanopisec a dramatik. Známý je na příklad jeho pikareskní román *Tom Jones* (Henry Fielding, 2019).

⁴⁵ Oliver Goldsmith (1728–1774) – anglický prozaik, básník a dramatik dobře známý pro své dílo *Farář Wakefieldský* (Oliver Goldsmith, 2019).

⁴⁶ Tobias Smollett (1721–1771) – skotský spisovatel a básník, jeho dílo později ovlivnilo tvorbu Charlese Dickense (Tobias Smollett, 2019).

⁴⁷ Frederick Marryat (1792–1848) – anglický úředník královského námořnictva, romanopisec, a je také považován za zakladatele námořních románů (Frederick Marryat, 2019).

známější byl pak *Sandford a Merion* (překlad vyšel v roce 1911), jejich autorem je Thomas Day⁴⁸.

V próze dřívější doby se objevují i díla ženských spisovatelek, je zde například patrný zájem o dílo starší ze sester Brontě⁴⁹, zejména o příběh *Jany Eyrové*, která se objevila v pěti vydáních v letech 1875, 1895, 1897, 1907 a 1910, vedle ní také román *Villette* nebo *Shirley*. Od Emily Brontě vyšly v roce 1912 *Bouřlivé výšiny*. Další spisovatelkou je Maria Edgeworth, její dílo *Věrný černoch* u nás vyšlo v roce 1881 a *Malí prodavači Neapolští* v roce 1882.

---

⁴⁸ Thomas Day (1748–1789) – anglický spisovatel a bojovník za zrušení otroctví (Thomas Day, 2019).

⁴⁹ Emily (1818–1848) a Charlotte (1816–1855) Brontě – dvě ze tří sester anglického původu a významné postavy anglické literatury. Emily se proslavila nejvíce románem *Na větrné hůrce* (tj. *Bouřlivé výšiny*) a Charlotte svou Janou Eyrovou. Psaly pod pseudonymy Ellis a Currer Bell (Brontě family, 2019).

⁴⁹ James Fenimore Cooper (1789–1851) – americký spisovatel a autor romantických historicko-dobrodružných románů (James Fenimore Cooper, 2019).

3 Soudobá literatura

3.1 Drama

V prvních šesti letech zkoumaného období není záznam o žádném překladu dramatu od soudobých autorů. Až v roce 1868 je J. V. Lomnickým přeloženo z angličtiny dílo německé autorky Charlotte Birch-Pfeiffer, která uvedla na divadelní scénu díla jako je *Zvoník u Matky Boží* od Victora Huga nebo *Sirotek Lowoodský* na motivy románu Charlotte Brontë.

Ze soudobých dramát byly nejčastěji vydávány překlady her Oscara Wilda⁵⁰, konkrétně od roku 1905. Jeho *Salome* se dočkala za tuto dobu čtyř vydání – dvakrát vyšla v roce 1905, poté v letech 1912 a 1918. Roku 1912 u nás také vyšlo dramatické zpracování povídkové knihy *Klub sebevrahů* od R. L. Stevensona⁵¹ přeložené Fr. Štěpánkem. Čeští diváci se tehdy dočkali také přeložených her George Bernarda Shawa⁵², z nichž nejznámější *Pygmalion* u nás vyšel v roce 1918, a dvou překladů libreta opery *Oberon*, jehož autorem byl J. R. Planché⁵³.

3.2 Poezie

V tehdejší současné poezii je patrný zájem o Alfreda Tennysona⁵⁴, konkrétně dílo jeho pozdější tvorby z počátku 60. let 19. století jako například *Enoch Arden*. Tato báseň u nás byla vydána třikrát, a to v roce 1875, 1885, 1893, překladatelem byl Primus Sobotka. Na počátku 20. století vyšlo také několik výborů jeho básní. V roce 1899, 1900 a 1901 to byly překlady Františka Krska, v roce 1906 pak Jaroslava Vrchlického. Roku 1916 vyšly básně *Dvě královské idylly*, přeložené opět Krskem.

---

⁵⁰ Oscar Wilde (1854–1900) – irský prozaik, básník a dramatik. Mezi jeho významná díla patří *Obraz Doriana Graye*, *Jak je důležité mítí Filipa* a podobně (Oscar Wilde, 2019).

⁵¹ R. L. Stevenson (1850–1894) – skotský romanopisec a autor cestopisů. Byl představitelem novoromantismu v anglické literatuře (Robert Louis Stevenson, 2019).

⁵² G. B. Shaw (1856–1950) – anglický dramatik a kritik a nositel Nobelovy ceny, je autorem více než 60 her, mezi které patří světově známý *Pygmalion* (George Bernard Shaw, 2019).

⁵³ J. R. Planché (1796–1880) – anglický dramatik, během 60 let se stal autorem, adaptátorem či spoluautorem více než 176 her různých žánrů. Byl také specialistou na historické kostýmy (James Planché, 2019).

⁵⁴ Alfred Tennyson (1809–1892) – anglický básník a od roku 1850 nositel šlechtického titulu který mu, jakožto prvnímu básníkovi, byl udělen jeho obdivovatelkou, královnou Viktorií. Zastával funkci „Poet Laureate“ (Alfred, Lord Tennyson, 2019).

Několikrát byla vydána díla amerického básníka Henryho Wadswortha Longfellowa⁵⁵, například *Píseň o Hiavatě* a *Evangelína*, v té době už to byla díla spíše tradiční než současná. Mezi tradiční díla bychom také řadili *Stébla trávy* amerického humanisty Walta Whitmana⁵⁶ vydaná roku 1906 a 1907.

Vydány byly také překlady *Portugalských sonetů* Elizabeth Barrett Browningové⁵⁷ ze 40. let a překlad známého díla *Aurora Leigh* z let 60. Díla Rabíndranátha Thákura⁵⁸ vyšla nejprve roku 1916 a 1917, tehdy to byly milostné básně vydané pod názvem *Zahradník* a v roce 1918 jeho nevýznamnější dílo *Gitándžali*.⁵⁹ Dalším ze soudobých básníků byl Edwin Arnold. Velký úspěch sklídil za dílo *Světlo Asie*, u nás vydané roku 1906. Přestože dnes je téměř neznámým, ve své době mohlo být jeho dílo populární především tematikou života a buddhistické filozofie Východu, o něž v té době rostl zájem. Jeho další dílo *Světlo světa* už se s takovým ohlasem nesetkalo, česky vyšlo v roce 1910 (Edwin Arnold, 2019). Mezi básníky nechybí ani Oscar Wilde. Roku 1901 vyšel český překlad jeho *Ballady o žaláři v Readingu* od J. Almara (pseudonym Jiřího Živného) (Jiří Živný, 2018) a o devět let později pak *Básně* přeložené Antonínem Klášterským. V analyzovaném období vyšly výběry z básní Thomase Baileyho Aldricha⁶⁰ a Agnes Mary Frances Robinson⁶¹. Ve své době úspěšným byl také Stephen Phillips⁶², česky vyšlo jeho dílo *Marpessa* v roce 1911. Posledním soudobým básníkem ve zkoumaném období byl zároveň i ilustrátor Aubrey Beardley⁶³, roku 1916 vyšly jeho *Kresby a verše*.

---

⁵⁵ Henry Wadsworth Longfellow (1807–1882) – americký básník a člen skupiny nazvané Fireside Poets zabývající se mytologií a politikou Ameriky (Henry Wadsworth Longfellow, 2019).

⁵⁶ Walt Whitman (1819–1892) americký básník, esejista a humanista píšící na pomezí transcendentalismu a realismu (Walt Whitman, 2019).

⁵⁷ Elizabeth Barrett Browning (1806–1861) – anglická básnířka viktoriánské doby velmi oblíbená nejen v Anglii, ale i v Americe (Elizabeth Barrett Browning, 2019).

⁵⁸ Rabíndranáth Thákur (1861–1941) – bengálský básník, prozaik, dramatik, skladatel, filosof, propagátor nezávislosti Indie a v neposlední řadě nositel Nobelovy ceny za literaturu za dílo *Gitándžali*. Svá díla si sám překládal do angličtiny (Rabindranath Tagore, 2019).

⁵⁹ Edwin Arnold (1832–1904) – anglický básník a novinář, známý pro své dílo *Světlo Asie* (Edwin Arnold, 2019).

⁶⁰ Thomas Bailey Aldrich (1836–1907) – americký spisovatel, básník, kritik a redaktor (Thomas Bailey Aldrich, 2019).

⁶¹ Agnes Mary Frances Robinson (Agnes Mary Frances Duclaux) (1857–1944) – anglická básnířka, prozaička, kritička a překladatelka, je také autorkou esejů (Agnes Mary Frances Duclaux, 2019).

⁶² Stephen Phillips (1864–1915) – anglický básník a dramatik (Stephen Phillips, 2019).

⁶³ Aubrey Beardley (1872–1898) – anglický spisovatel a ilustrátor známý pro své kresby černým inkoustem (Aubrey Beardley, 2019).

4 Soudobá próza

Nyní se dostáváme k samotnému jádru našeho zkoumání – soudobé próze. Jak již vyplývá z dosavadní analýzy využívané databáze, je toto vůbec nejpočetnější skupina literárních děl ve zkoumaném období, konkrétně čítá 597 položek, přičemž 405 z nich tvoří pouze britská soudobá próza. Tato skutečnost svědčí o zájmu tehdejší společnosti o aktuální literární díla.

Z grafu, který nalezneme níže, vidíme, jaký vývoj a jaké tendence mělo vydávání právě soudobé prózy. Zdá se, že až v devadesátých letech dokázalo české prostředí zpracovávat díla ze světa. Velmi k tomu bezpochyby pomohlo zakládání nových nakladatelských domů ve druhé polovině 19. století.

V této kapitole se zaměříme na nakladatele těchto titulů, produkci překladů v jednotlivých letech či oblíbenost jednotlivých prozaických žánrů. Pokusíme se také o zmapování překladů knih pro děti a mládež. To vše vyústí ve výběr autorů vrcholných kanonických děl vydaných u nás v této době a v okomentování jejich vydání, respektive roku vydání (vzhledem k roku vzniku), nakladatele a překladatele.

4.1 Nakladatelství

Není žádným překvapením, že i co se soudobé prózy týče, jsou nejproduktivnějšími nakladateli Otto a Vilímek. V obou nakladatelských domech se ve zkoumaném období vydalo 84 titulů.

4.1.1 Otto

Otto vydával převážně klasiky britské prózy, avšak nevydával nejklasičtější díla těchto autorů. Vydal například 10 děl velikána britské prózy Charlese Dickense⁶⁴, mezi nimi i jeho humoristický román *Klub Pickwickův*, dále ale pouze povídky. Čtyřikrát prošla Ottovým nakladatelstvím také díla Rudyarda Kiplinga⁶⁵ s tím, že jeho nejznámější dílo *Knihy džunglí* u Otto opět nevyšlo. V tomto nakladatelství vyšla také dvě díla George Eliot⁶⁶, J. M. Barrieho⁶⁷ a Williama Makepeace Thackeraye⁶⁸, dílo Roberta Louise Stevensona, Herberta George Wellsa⁶⁹, Edwarda Bulwer Lyttona⁷⁰, Johna Galsworthyho⁷¹ a dalších.

Z amerických autorů Otto devětkrát vydal Marka Twaina⁷², a to převážně v devadesátých letech 19. století. Počátkem 20. století vyšlo pět děl Bret Harta⁷³ a také Thomase Bailey

---

⁶⁴ Charles Dickens (1812–1870) – anglický spisovatel a jeden z největších autorů realistických románů viktoriánské doby. Postavy v jeho dílech (chudé děti) jsou inspirovány jeho dětstvím. Často ve svých dílech vyjadřuje také kritiku soudobé společnosti a sociálních poměrů (Charles Dickens, 2018).

⁶⁵ Rudyard Kipling (1865–1936) – britský spisovatel, novinář, básník, který jako první z Britů získal Nobelovu cenu za literaturu z roku 1907. Inspiraci pro svá nejlepší díla čerpal z doby svého pobytu v Indii. U nás je známý především díky své dobrodružné próze *Knihy džunglí* (Rudyard Kipling, 2019).

⁶⁶ George Eliot (1819–1880) – významná britská básnířka, novinářka a autorka románů viktoriánské doby. Psala realistické psychologické romány jako je například i u nás vydaný román *Adam Bede* nebo *Romola* (George Eliot, 2019).

⁶⁷ J. M. Barrie (1860–1937) – skotský dramatik, novinář a autor románů. Do paměti čtenářů se zapsal především díky vytvoření postavy Petra Pana (James Matthew Barrie, 2019).

⁶⁸ William Makepeace Thackeray (1811–1863) – anglický romanopisec a žurnalista. Ve jeho realistických románech se také objevuje sociální kritika. Je známý především pro svůj román *Trh marnosti* (William Makepeace Thackeray, 2019).

⁶⁹ Herbert George Wells (1866–1946) – anglický spisovatel považovaný, spolu s Julesem Vernem a Hugem Gernsbackem, za otce SCI-FI (H. G. Wells, 2019).

⁷⁰ Edward Bulwer Lytton (1803–1873) – anglický spisovatel a politik. Byl to právě Lytton, kdo přesvědčil Dickense, aby pozměnil závěr svých *Nadějných vyhlídek* (Edward Bulwer-Lytton, 2019).

⁷¹ John Galsworthy (1867–1933) – anglický prozaik a dramatik, je také nositelem Nobelovy ceny za literaturu za rok 1932. Byl důvěrným přítelem Josepha Conrada. Jeho nejznámějším dílem je *Sága rodu Forsytů* (John Galsworthy, 2019).

⁷² Mark Twain (1835–1910) – americký spisovatel, humorista a novinář. Nejznámějším Twainovým dílem je román *Dobrodružství Toma Sawyera* a jeho pokračování *Dobrodružství Huckleberryho Finna* – tato díla jsou později označována termínem „The Great American Novel“ (Mark Twain, 2019).

⁷³ Bret Harte (1836–1902) – americký prozaik, básník, dramatik a žurnalista nejvíce uznávaný za své Kalifornské povídky (Bret Harte, 2017).

Aldricha. Nechyběl zde ani Nathaniel Hawthorne⁷⁴ a jeho známé *Rudé písmeno*, či *Dům o sedmi štítech*, nebo díla Jacka Londona⁷⁵.

Právě Otta vydal čtyřikrát již v předchozí kapitole zmíněná díla norského-amerického autora Hjalmar Hjorth Boyesena nebo dvě díla Afričanky Olive Schreiner⁷⁶ a ruského Tolstého.

4.1.2 Vilímek

Dalším nakladatelem byl Josef R. Vilímek. U něj nalezneme pouze díla britských či amerických autorů. Z britských autorů vydával Vilímek nejvíce romány, a především pak povídky o *Sherlocku Holmesovi* Arthura Conan Doylea⁷⁷, v tomto nakladatelství vyšlo v druhé polovině tohoto období 32 Doylových titulů. Herbert George Wells na rozdíl od Ottova nakladatelství u Vilímka vyšel hned osmkrát, z toho v polovině případů během roku 1911. Naopak Dickens zde vyšel pouze dvakrát. Dále jeho nákladem vyšla mimo jiné díla Henryho Rider Haggarda⁷⁸, Elinor Glyn⁷⁹ či Roberta Smythe Hichense.⁸⁰

Z Američanů Vilímkovo nakladatelství vydalo dvě díla Jacka Londona, Lewise Wallace⁸¹ nebo dílo Harriet Beecher Stowe⁸².

---

⁷⁴ Nathaniel Hawthorne (1804–1864) – americký romantický spisovatel, autor románů a povídek, je zařazován do skupiny tzv. „temných“ romantiků. Hawthorne je autorem mimo jiné románu *Šarlatové písmeno* a *Dům o sedmi štítech* (Nathaniel Hawthorne, 2019).

⁷⁵ Jack London (1876–1916) – americký novinář, autor románů a dobrodruh. Proslavil se díky románům *Volání divočiny* a *Bílý Tesák* (Jack London, 2019).

⁷⁶ Olive Schreiner (1855–1920) – jihoafrická spisovatelka oceňovaná především za svůj odvážný přístup ke kontroverzním a řešeným tématům své doby (individualismus, emancipace žen atd.) (Olive Schreiner, 2019).

⁷⁷ Arthur Conan Doyle (1859–1930) – britský spisovatel známý především díky svým detektivním příběhům o *Sherlocku Holmesovi* (Arthur Conan Doyle, 2019).

⁷⁸ Henry Rider Haggard (1856–1925) – britský autor dobrodružných románů, nejznámější z nich je *Za pokladem krále Šalamouna*. (H. Rider Haggard, 2019)

⁷⁹ Elinor Glyn (1864–1943) – britská spisovatelka, autorka scénářů a milostných příběhů, které byly ve své době považovány za skandální. (Elinor Glyn, 2019)

⁸⁰ Robert Smythe Hichens (1864–1950) – anglický spisovatel, novinář, hudební kritik, autor hudebních textů. Známe je například jeho dílo *Zahrada Allahova*. (Robert Hichens (writer), 2019)

⁸¹ Lewis Wallace (1827–1905) – americký právník, voják, státník a spisovatel, k jeho významným dílům patří mimo jiné román *Ben Hur: Příběh Kristův*. (Lew Wallace, 2019)

⁸² Harriet Beecher Stowe (1811–1896) – americká spisovatelka, abolicionistka, jejímž nejznámějším dílem je právě román *Chaloupka strýčka Toma o krutých životních podmínkách Afroamerických otroků*. (Harriet Beecher Stowe, 2019)

4.1.3 Politika

V nakladatelství Politika bylo vydáno sice výrazně méně titulů soudobé prózy přeložené z anglického jazyka, i tak je ale na základě záznamů z využívané databáze třetím nejvíce vydávajícím nakladatelstvím.

Ze známějších britských autorů zde vycházeli ku příkladu Wilkie Collins⁸³, E. W. Hornung⁸⁴ či Ouida⁸⁵. Americká díla zde byla vydávána například Anny Katharine Green⁸⁶ nebo Archibalda Clevering Guntera⁸⁷. V tomto nakladatelství vyšlo třikrát také dílo Kanadanky May Agnes Fleming⁸⁸.

4.1.4 Alois Hynek

Nákladem Aloise Hynka vyšlo v našem období 25 knih, pětkrát se jednalo o dílo Charlese Dickense. Ve třech z těchto vydání to byl román *Nikudy ven!*, který je jeho společnou prací s Wilkie Collinsem. Vyšly zde také dvě pohádky Lewise Carrolla⁸⁹, dva romány Roberta Louise Stevensona nebo povídky Rudyarda Kiplinga *S pokraje džunglí*.

Amerických prozaických děl zde vyšlo pouze šest. Mezi nimi je například dílo Harriet Beecher Stowe, Bret Harta nebo Jacka Londona. Hynek vydal také dílo Francouzsky George Sand a Němce Johna Retcliffa.

4.1.5 Hejda & Tuček

Z britské produkce se toto nakladatelství soustředilo pouze na vydávání Rudyarda Kiplinga. Od roku 1904 do roku 1918 zde byl vydán sedmnáctkrát z celkových 21 vydání soudobé prózy. Zbylá díla byla amerických autorů Marka Twaina, Louisy May Allcott⁹⁰

---

⁸³ Wilkie Collins (1824–1889) – britský prozaik a dramatik. Na několika dílech spolupracoval se svým přítelem Charlesem Dickensem (Wilkie Collins, 2019).

⁸⁴ E. W. Hornung (1866–1921) – anglický prozaik a básník, je autorem postavy A. J. Fafflese objevující se v jeho dílech (E. W. Hornung, 2019).

⁸⁵ Ouida (1839–1908) – vlastním jménem Maria Louise Ramé, byla anglická spisovatelka, autorka více než 40 románů, knih pro děti a povídkových sbírek (Ouida, 2019).

⁸⁶ Anna Katharine Green (1846–1935) – americká básnička a autorka románů, říká se jí „matka detektivních románů“ (Anna Katharine Green, 2019).

⁸⁷ Archibald Clevering Gunter (1847–1907) – americký spisovatel, dramatik a také nakladatel, který vydával nejen svá vlastní díla, ale také například ta od Richarda Henry Savage (Archibald Clavering Gunter, 2018).

⁸⁸ May Agnes Fleming (1840–1880) – kanadská spisovatelka a zároveň jedna z prvních Kanadanků, kteří dosáhli spisovatelského úspěchu (May Agnes Fleming, 2018).

⁸⁹ Lewis Carroll (1832–1898) – anglický spisovatel světoznámých příběhů pro děti (Lewis Carroll, 2019).

⁹⁰ Louisa May Allcott (1832–1888) – americká prozaička, jejímž nejznámějším románem jsou *Malé ženy* (Louisa May Alcott, 2019).

a Frances Hodgson Burnett⁹¹ a jedno dílo, *Do střední Afriky na kře ledovce*, od Charlese Squirea a Franka Macleana⁹² se nám bohužel nepovedlo zařadit z důvodu nedostatku dostupných informací o autorech.

4.1.6 Národní tiskárna a nakladatelstvo

V případě tohoto nakladatelství se nedá s jistotou určit, na co byl kladen důraz, co se vydávaných titulů týče. Byla zde vydávána díla známějších, ne však těch nejznámějších britských autorů, jako je Kipling, Stevenson, Bithia Mary Croker⁹³, Ouida či Wilkie Collins, většinou se však jednalo o jedno z jejich děl, výjimečně dvě.

Vyšla zde také tři americká díla, a to dílo Edwarda Bellamyho⁹⁴, Mary A. Denison⁹⁵ a Richarda Harding Davise⁹⁶. Celkem zde vyšlo 18 titulů.

4.1.7 Spolek Komenského

V tomto nakladatelství vycházela převážně díla s křesťanskou tematikou a až na dva případy jsou britského původu. Celkový počet vydaných děl je 14.

Zajímavostí je, že více než polovinu těchto vydaných titulů tvoří díla anglické spisovatelky Derorah Alcock⁹⁷, která se zajímala o Čechy a Jana Husa. Vydány byly například její *Povídky z Kostnice* nebo *Povídky z Čech* (Deborah Alcock, 2019).

4.1.8 Národní listy

Zde můžeme nalézt vydávání v té době zjevně oblíbených britských autorů jako je opět Wilkie Collins, William Makepeace Thackeray, Elinor Glyn či Herbert George Wells.

---

⁹¹ Frances Hodgson Burnett (1849–1924) – americká spisovatelka a dramatička nejvíce známá pro své dětské romány *Malý lord* nebo *Malá princezna* (Frances Hodgson Burnett, 2018).

⁹² Charles Squire a Frank Maclean – o těchto autorech se nám nepodařilo získat potřebné informace.

⁹³ Bithia Mary Croker (1848–1920) – irská prozaička, jejíž díla se většinou dotýkají života a společnosti v bývalé britské kolonii Britská Indie (Bithia Mary Croker, 2019).

⁹⁴ Edward Bellamy (1850–1898) – americký spisovatel, novinář a politický aktivista. Jeho nejznámější dílo u nás vyšlo pod názvem *Pohled do budoucího ráje* (Edward Bellamy, 2019).

⁹⁵ Mary A. Denison (1826–1911) – americká spisovatelka. U nás vyšel její román *Můj mužiček* (Denison, Mrs. Mary A.)

⁹⁶ Richard Harding Davis (1864–1916) – americký prozaik, novinář a dramatik (Richard Harding Davis, 2019).

⁹⁷ Deborah Alcock (1835–1913) – je autorkou pozdně viktoriánské doby. Psala historické nábožensky zaměřené příběhy (Deborah Alcock, 2019).

Ze zástupců americké literatury se zde znovu objevuje Anna Katharine Green a dále Owen Wister⁹⁸ a Helen Hunt Jackson⁹⁹.

4.1.9 Alois Neubert

Již vícekrát zmíněná autorka romantických příběhů, Elinor Glyn, byla nejvíce vydávána právě v nakladatelství Aloise Neubeta, tvoří necelou polovinu vydaných titulů soudobé britské prózy tohoto nakladatele. Většina z nich byla vydána v roce 1918.

Z Britů zde byli vydáni také Mayne Reid¹⁰⁰, Henry Rider Haggard nebo Archibald Forbes¹⁰¹.

Třikrát byla Neubertem vydána také díla Američana Bret Harta. Celkem vydal 11 knih soudobé prózy.

---

⁹⁸ Owen Wister (1860–1938) – americký spisovatel a historik, je považovaný za otce westernových příběhů (Owen Wister, 2019).

⁹⁹ Helen Hunt Jackson (1830–1885) – americká básnířka a spisovatelka. Jejím nejnámějším románem je *Ramona* (Helen Hunt Jackson, 2019).

¹⁰⁰ Mayne Reid (1818–1883) – skotsko-irský autor dobrodružných románů podobných těm od Fredericka Marryata a Roberta Louis Stevenson. Mnoho jeho děl také zobrazuje život v tehdejší Americe (Thomas Mayne Reid, 2019).

¹⁰¹ Archibald Forbes (1836–1900) – britský autor detektivních románů a povídek (Archibald Forbes, 2019).

4.1.10 Šolc

Z rodiny nakladatelů Šolcových se zde objevuje jeden titul vydaný Karlem Šolcem v Kutné Hoře, jsou jím *Andělčiny Vánoce* od O. F. Walton¹⁰², jedenáct zbylých titulů je vydaných jeho synem Emilem Šolcem převážně z doby jeho působení v Praze, z čehož *Wessexské povídky* Thomase Hardyho byly vydané ve spolupráci se Šimáčkem.

Vydaný zde byl taktéž Thomas Hardy¹⁰³, Henry Rider Haggard, Arthur Conan Doyle, Heerbert George Wells, Rudyard Kipling a další. Můžeme tedy opět říci, že vydává dobově oblíbené autory.

4.1.11 František Topič

František Topič vydával se soudobé prózy převážně americká díla o zvířatech Ernesta Thompson Setona¹⁰⁴. Z deseti vydaných knih je šest Setonových. Vydává také dílo Jacka Londona nebo Thomase Bailey Aldricha. Z Britů pak dílo Jeroma Klapky Jeroma¹⁰⁵ a Roberta Smythe Hichense.

4.1.12 Kamilla Neumannová

Nákladem Neumannové vyšlo devět děl britské soudobé prózy a dvě díla Jacka Londona, mezi nimi i známý *Bílý Tesák*. Z britských autorů vydala čtyřikrát díla Oscara Wilda, dvakrát dílo Waltera Patera¹⁰⁶ *Dojmy a myšlenky Maria Epikurejce*, jednou dílo Arthura Symonse¹⁰⁷ nebo Roberta Browninga. Také vydala dílo polsko-anglického autora Josepha Conrada¹⁰⁸.

4.1.13 Jan Laichtner

Co se týče nakladatelství Jana Laichtnera vydalo o více než polovinu méně titulů umělecké literatury oproti naučné. Konkrétně prozaických děl vydalo v našem období

---

¹⁰² O. F. Walton (1849–1939) – anglická autorka křesťanských knih pro děti (Amy Catherine Walton, 2019).

¹⁰³ Thomas Hardy (1840–1928) – anglický prozaik a básník viktoriánské doby (Thomas Hardy, 2019).

¹⁰⁴ Ernest Thompson Seton (1860–1946) – britský spisovatel, zakladatel jedné z prvních skautských organizací a autor mnoha příběhů o zvířatech (Ernest Thompson Seton, 2019).

¹⁰⁵ Jerome Klapka Jerome (1859–1927) – anglický spisovatel a humorista, nejznámější díky svému dílu *Tři muži ve člunu* (Jerome Klapka Jerome, 2019).

¹⁰⁶ Walter Pater (1839–1894) – byl anglický esejista, kritik a spisovatel, v některých jeho dílech se odráží jeho oblíbené ale kontroverzní myšlenky odrážející jeho ztracenou víru v křesťanství (Walter Pater, 2019).

¹⁰⁷ Arthur Symons (1865–1945) – anglický básník, kritik a redaktor časopisů (Arthur Symons, 2018).

¹⁰⁸ Joseph Conrad (1857–1924) – polsko-britský spisovatel, jehož díla obsahují prvky realismu, přesto je považovaný za jednoho ze zakladatelů modernismu (Joseph Conrad, 2019).

devět. Je mezi nimi dílo Oscara Wilda, Charlese Kingsleyho¹⁰⁹, Johna Ruskina¹¹⁰, Charlese Dickense, George Eliot, Williama Makepeace Thackeraye a Johna Galsworthyho. Vydán zde byl také román *Jatky* Američana Uptona Sinclaira¹¹¹.

4.1.14 Ostatní nakladatelství

V ostatních nakladatelstvích bylo ve zkoumaném období v každém vydáno méně než 9 titulů soudobé prózy ve zkoumaném období. Někteří nakladatelé vydali například jen dvě prozaická díla, často byl mezi nimi ale i klasický román, jakým je *Obraz Doriana Graye*, jako v případě nakladatele Bedřicha Bočánka.

4.2 Adaptace soudobých prozaických děl

Na základě bibliografických údajů z výchozí databáze jsme zjistili, že 34 vydaných knih jsou adaptace. Zhruba v polovině případů (počet nelze určit přesně vlivem neúplných bibliografických záznamů) se jedná o zadaptování děl pro děti a mládež.

Právě pro ně vyšla třikrát adaptace amerického díla v originále *Uncle Tom's Cabin* od Harriet Beecher Stowe dvakrát pod názvem *Strýček Tom, čili, otroctví ve svobodné Americe* (1880, 1896) a jednou jako *Chaloupka strýce Toma* (1900). V případě prvních dvou vydání není z bibliografického údaje znám autor, u třetí adaptace je jím L. G. Brodská.

Celkem čtyři adaptace také zpracovala Krista Levá, jedná se o *Kouzlo domova* (adaptace vyšla roku 1913) Dorothee Gerard¹¹², ve stejném roce vydaný *Nejdražší klenot* od Lucy Gertrude Moberly¹¹³, dále to byl o rok později román *Jen z lásky* Cecile Hamilton¹¹⁴ a poslední adaptací je Francese Hodgsona Burnetta *Markýza*, která vyšla roku 1915. Její adaptace byly určeny pro dospělé.

---

¹⁰⁹ Charles Kingsley (1819–1875) – anglikánský kněz, univerzitní profesor, historik a spisovatel (Charles Kingsley, 2019).

¹¹⁰ John Ruskin (1819–1900) – anglický spisovatel, básník a kritik viktoriánské doby (John Ruskin, 2019).

¹¹¹ Upton Sinclair (1878–1968) – americký spisovatel, publicista a politik. Jeho nejznámějším dílem je román *Džungle* (Upton Sinclair, 2018).

¹¹² Dorothea Gerard (1855–1915) – skotská spisovatelka píšící o kontroverzních a neobvyklých tématech (Dorothea Gerard, 2019).

¹¹³ Lucy Gertrude Moberly (pravděpodobně 1861–1931) – je autorkou románu *Nejdražší klenot* (Lucy Gertrude Moberly, 2018).

¹¹⁴ Cicely Hamilton (1872–1952) – anglická herečka, spisovatelka, novinářka, sufražetka a feministka (Cicely Hamilton, 2019).

Dalším adaptátorem byla B. Šimková. Všechny tři její adaptace jsou díla pro děti a mládež. Dvě z nich jsou adaptacemi Charlese Dickense a nesou název *Příhody Olivera Twista* (1908) a *Povídka o malé Nelly* (1911). Poslední přepracované dílo je pohádka Charlese Kingsleyho *Vodňátka*, jež vyšla také roku 1911.

V letech 1902 a 1903 byla také vydána adaptace pohádky Lewise Carrolla *Malé Elišky země divů a příhod* od J. Váni. Další díla zpracovaná pro čtenáře z řad dětí a mládeže byla *Bezhlavý jezdec* Mayne Reida od M. Karase (1883), *Vranka* Anny Sewell přepracovaná J. Bezdičkem (1896), J. V. Sládkovi *Hrdinové jiného světa* od Ouidy (1899) a poslední *Růže a prsten* od Williama Makepeace Thackeraye, které přepracoval Antonín Klášterský (1914).

Mezi adaptacemi známějších děl pro dospělé je například román *Poslední dnové Pompejí* od Edwarda Bulwera Lyttona z roku 1877, který zadaptoval Jakub Malý, povídkové zpracování Tennysonovy básně *Enoch Arden* od Václava Kosmáka (1899) nebo *Zlatý ostrov* Roberta Louise Stevensona od V. Beneše-Šumavského z roku 1901.

4.3 Žánry a žánrové varianty soudobé prózy

Dle bibliografických záznamů soudobé prózy v našem datovém souboru zjišťujeme, že v daném období bylo nejvíce, konkrétně 310, položek žánrově určeno jako román, 151 položek jako povídka, avšak dalších 114 položek nebylo přiřazeno k žádnému žánru, což nám ve výsledku může zkreslit obraz, který bychom si na základě těchto údajů utvořili.

Dalších 12 položek bylo přiřazeno k pohádkám, 5 k novelám, třikrát se zde objevují básně v próze, pokaždé se jedná o *Básně v prose* Oscara Wilda, které jsme do prózy zařadili vzhledem k jejich formě. Jednu položku také tvoří kniha Charlese Kingsleyho *Řecké báje*, která byla označena jako sborník.

4.3.1 „Detektivky“

Co se týče žánrových variant, výpovědní hodnota získaných dat je ještě menší. Z celkových 595 titulů není blíže specifikováno 477 z nich. Největší skupinou z hlediska žánrových variací, pomineme-li skupinu nezařazených titulů, jsou detektivní knihy. Do této kategorie bylo zařazeno 41 položek, přičemž 28 z nich jsou díla Arthura Conana Doylea. Vydávaly se především jeho povídky o Sherlocku Holmesovi, ale za detektivní bylo označeno také sedm jeho románových knih.

Dalšími autory „detektivek“ jsou Matthias Bodkin Mc.Donell¹¹⁵, jehož tři povídky vyšly v roce 1907 a jsou to povídky *V tenatech*, *Záhadný výstřel* a *Zrádný vlas*; dále Archibald Forbes a jeho povídky *Rota paličů*, *Tajemství močálu* a *Za živa pohřbeni* vydané roku 1908; autorem detektivních příběhů je také Frederick M. White¹¹⁶, mezi jeho romány patří *Rudá orchidea* (1908) a *Svědné zlato* (1909), u díla *Půlnoční host* (1910) nemáme žánr určený. Detektivní povídkou je také *Prostota otce Browna* Gilberta Keitha Chestertona¹¹⁷ vydaná a přeložená v roce 1918 A. L. Střížem. V tom samém roce byla ještě pod názvem *Nevinnost otce Browna* vydaná v nakladatelství Aloise Srdce a přeložil ji I. Schulz. Z Američanů zde máme dvě autorky, první je Mary Eleanor Wilkins¹¹⁸, již vyšly roce 1895 *Dvě detektivní novely*. Další je pak Anna Katharine Green, které u nás roku 1915 vyšel román *Osudný diamant*.

4.3.2 Dobrodružné knihy

Dobrodružných příběhů zpracovaných ať už jako román či povídka máme v seznamu 28. Z autorů britské národnosti je to třináctkrát od roku 1899 až po rok 1918 *Knihy džunglí* nebo *Druhá kniha džunglí*, jednou pak povídková kniha *S pokraje džunglí* z roku 1910.

Dalším autorem tohoto typu knih je Mayne Reid. V 1880 vyšel jeho román *Kongo, čili, Lovecká dobrodružství*, o tři roky později pak povídka *Bezhlavý jezdec: povídka z lesů Texasských v Americe*. Jeho *Vystěhovalci transvaalští* vyšli roku 1900 nákladem Národní tiskárny a nakladatelstva a také Aloise Neuberta jako *Vystěhovalci v Transvaalu*. Ten samý rok byl vydán i román *Malý farář* od J. M. Barrieho. Roku 1912 pak vyšlo dílo *Za pokladem krále Šalamouna* od Henryho Ridera Haggarda.

Z amerických autorů převažují díla Marka Twaina o Finnovi a Sawyerovi, z roku 1898 je v našem seznamu *Cressy* od Bret Harta, nechybí ani romány Jacka Londona *Bílý Tesák* (1913) a *Mořský vlk* (1918). Do dobrodružných příběhů řadíme také *Povídky o zvířatech* Ernesta Thompsona Setona.

---

¹¹⁵ Matthias Bodkin Mc.Donell (1850–1933) – irský spisovatel, novinář, redaktor a člen parlamentu (Matthias McDonnell Bodkin, 2019).

¹¹⁶ Frederick M. White (1859–1935) – britský spisovatel, autor mnoha románů a povídek (Frederick Merrick White, 2019).

¹¹⁷ Gilbert Keith Chesterton (1874–1936) – anglický spisovatel, autor románů a detektivek, novinář, básník, historik a křesťanský myslitel (Gilbert Keith Chesterton, 2019).

¹¹⁸ Mary Eleanor Wilkins (1852–1930) – americká spisovatelka, u nás vyšly především její povídky (Mary Eleanor Wilkins Freeman, 2019).

4.3.3 Historické romány a povídky

Zástupců britské historické prózy máme v našem datovém souboru celkem 13. Nejstaršími díly našeho období jsou v tomto směru adaptace jednak románu *Urození Lupiči* od G. P. R. Jamese¹¹⁹ z roku 1874, dále *Poslední dnové Pompeji* Edwarda Bulwera Lyttona z roku 1877 a ze stejného roku také *Poslední Stuartovec* Johna Frederick Smitha¹²⁰ a *Kallista* Johna Henryho Newmana¹²¹. Patří sem i dvoudílný román *Hypatie* Charlese Kingleyho (první díl vyšel roku 1895, druhý 1896), tři díla Deborah Alcock – *Španělští bratři* (1895), *Ruský car* (1901) a *Úkryt v zahradě* (1903), dále pak *Kleopatra* (1899) Henryho Ridera Haggarda. Do historických próz je zařazený i Doyleův *Napoleon Bonaparte* z roku 1912 a román *Romola* od George Eliot vydaný roku 1914 a 1915.

Do této skupiny také spadá *Ben Hur* Američana Lewise Wallace, který u nás vyšel v roce 1903 a 1911. Za historické je označeno i dílo *Pod ostřím meče* od Grace Raymond¹²² z roku 1909.

4.3.4 Humoristické romány a humoresky

V této žánrové variaci se nejvíce objevují díla Charlese Dickense, jsou jimi povídka *Výlet parníkem*, román *Klub Pickwickův* nebo *Z anglického humoru: čtyři obrazy*. Roku 1892 vyšla také *Krásná Miss Nevillova* od Bithii Mary Croker a o dva roky déle *Dvě anglické humoresky* F. W. Robinsona a Jamese Payna¹²³. Posledním dílem je román autora Jeroma Klapky Jeroma s názvem *Tommy a spol.* vydaný u nás v roce 1912.

Humoristickými díly amerických autorů jsou *Děti jiných rodičů* (1891) a *Dvojčátka paní Mayburnové* (1894) Johna Habbertona¹²⁴, dále Twainovy *Humoresky*, *Humoristické črty* či *Vybrané humoresky od Marka Twaina*.

---

¹¹⁹ G. P. R. James (1799–1860) – anglický prozaik a autor historických knih (George Payne Rainsford James, 2019).

¹²⁰ John Frederick Smith (1806–1890) – anglický romanopisec (John Frederick Smith, 2019).

¹²¹ John Henry Newman (1801–1890) – teolog a filosof a kněz, který byl důležitou a kontroverzní postavou náboženské historie v Anglii (John Henry Newman, 2019).

¹²² Grace Raymond (1861–1936) – americká spisovatelka, historička a sufražetka (Grace Raymond Hebard, 2019).

¹²³ James Payn (1830–1898) – anglický spisovatel, autor mnoha článků a povídek (James Payn, 2018).

¹²⁴ John Habberton (1842–1921) – americký spisovatel, novinář a literární kritik. Je známý především jako autor knih pro děti (John Habberton, 2019).

4.3.5 Ostatní žánrové variace

Ve zkoumaném období se u nás začínají objevovat také sci-fi knihy, jako jsou například ty od H. G. Wellse. Nalezneme zde také tituly označené jako dívčí román, hororový příběh, psychologický či sociální román. Avšak na to, abychom mohli dělat závěry z těchto jednotlivin, je užívaná databáze nedostatečně spolehlivá, neboť se opírá v největší míře o bibliografické údaje knih, ty však často neobsahují zmínky o žánru. Také je nutno brát v potaz i chyby způsobené lidským faktorem, to vše může obraz zájmu o ten či onen žánr v dané době zkreslit. Přesto je jisté, že ve zkoumaném období můžeme vnímat zájem o detektivní příběhy, nejenže o tom svědčí hojné vydávání Doylea, ale také zájem například o „Cliftonky“, o kterých jsme se zmiňovali v předchozí kapitole, a to že populární byly i dobrodružné příběhy a historická či humoristická díla.

4.4 Literatura pro děti a mládež

Ve *Slovníku autorů literatury pro děti a mládež* čteme, že „období 2. poloviny 19. století a prvních let 20. století je označováno jako zlatý věk dětské literatury“ (Dobrovský, 2007, s. 24).

V našem datovém souboru bylo za dílo pro děti a mládež označeno 43 položek a je pravděpodobné, že zde opět došlo k jistému zkreslení kvůli neúplným bibliografickým údajům. Přesvědčit nás o tom může fakt, že jedno a to samé dílo bylo v jednom záznamu označeno jako kniha pro děti a mládež, v jiném už tomu tak ale nebylo.

Pravdou však zůstává, že se nacházíme v období rozvoje literatury pro mladé a malé čtenáře. Ještě před koncem 19. století se u nás objevila dvě díla Charlese Dickense *Štědrý večer* (1875) a *Cvrček u krbu* (1885), dvě díla Mayne Reida *Bezhlavý jezdec* (1883) a *Za běloušem* (1899). Roku 1893 a 1894 byly vydány také *Andělčiny Vánoce* od O. F. Walton a roku 1897 *Malá Věra*. *Vranka* Anny Sewell vyšla roku 1896 a poté ještě roku 1909 vyšel její *Koníček krasavec*. V roce 1899 vyšla také již zmíněná adaptace pro děti a mládež *Hrdinové jiného světa* od Ouidy. *Na dlaních Božích vyrytí* (1900) je dílo Hesby Stretton a můžeme zde vidět, že pro děti stále vycházely knihy náboženského charakteru.

Přesto se ale v tehdejší současné literatuře začínají objevovat autoři tohoto druhu literatury, pro které je základní tvůrčí metodou imaginace. Patřil mezi ně John Ruskin,

Charles Kingsley, Lewis Carroll, Oscar Wilde, Rudyard Kipling nebo J. M. Barrie (Dobrovský, 2007).

Podle našeho seznamu se u nás objevilo vydání *Krále Zlaté řeky* Johna Ruskina v roce 1901, Kingsleyho *Řecké báje* vyšly roku 1910 a *Vodňátka* roku 1911, byla vydána Lewisova *Malé Elišky země divů a příhod* (1902, 1903), dále Wildovy *Dvě knihy pohádek* vyšly v roce 1904 a Kiplingovy *Knihy džunglí* označené za literaturu pro děti a mládež se v období od 1904–1918 vyskytují pětkrát.

V roce 1912 vyšly *Povídky pro děti* Francise J. Goulda¹²⁵ a v roce 1914 pak dvě verze *Růže a prstenu* od Williama Makepeace Thackeraye jednou jako adaptace A. Klášterského, podruhé pak překladem B. Šimkové.

Vycházela u nás i americká díla pro děti a mládež. Dvakrát to byla také již zmíněná adaptace díla Harriet Beecher Stowe, v roce 1893, 1902, 1907, 1909 vyšel *Malý lord* od Francese Hodgson Burnetta a v literatuře pro děti a mládež u nás nechyběl ani Mark Twain v roce 1900 a 1901 u nás vyšlo *Dobrodružství Toma Sawyera* a *Frantíka Finna* a v roce 1900 vyšla také jeho povídka *Princ a nuzák*. Roku 1915 pak vyšly *Cesty a příhody Odysseovy* od Jeanieho Langa¹²⁶.

4.5 Arthur Conan Doyle, Rudyard Kipling, Charles Dickens

Na základě počtu vydání jednotlivých autorů jsme na závěr vybrali tři nejvydávanějších a v následující části budeme komentovat okolnosti jejich vydávání.

4.5.1 Arthur Conan Doyle (1859–1930)

Prvně v našem období vyšlo jeho dílo v roce 1903, od té doby téměř každý rok vycházelo hned několik jeho titulů, do roku 1918 jich vyšlo 42.

Tím prvním z děl Arthura Conana Doyle, které u nás vyšlo, je román *Pes z Baskervillu* z roku 1903, což bylo velmi záhy po vydání originálu vydávaném časopisecky od srpna 1901 do dubna 1902, román pak vyšel knižně v Anglii v roce 1902. Toto vydání přeložil K. L. Kukla a vyšlo ve Světě zvířat. O dva roky později už ale nakladatel Jos. R. Vilímek začíná své vydávání Doyle a taktéž tímto slavným románem, tentokrát však v dodnes známém překladu Josefa Pachmayera jako *Pes Baskervillský*.

---

¹²⁵ Francis J. Goulda – o autorovi není známo více informací

¹²⁶ Jeanie Lang (pravděpodobně 1867–1932) – o autorovi není známo více informací.

S o poznání větším zpožděním k nám dorazila díla s postavou Sherlocka Holmese. Prvním z nich byl román *Pozdní pomsta* již z roku 1887, u nás byl vydán v překladu J. Bílého v roce 1904 nakladatelem Ed. J. Baštýřem. Další román, *Znamení čtyř* v originále vydaný roku 1890, u nás vyšel v roce 1905 přeložený J. Francou, nakladatel tohoto vydání je však neznámý (další vydání Jos. R. Vilímkem vyšlo v roce 1907 v překladu J. Zajíčka-Horského). Výše zmíněnými romány se u nás započalo vydávání i detektivních povídek o příbězích Sherlocka Holmese, a tak Vilímkem v následujících dvou letech vydal všechny Pachmayerem přeložené „detektivky“ s tímto hrdinou, které tvoří zhruba tři čtvrtiny všech vydaných knih od Doylea. Už s větší aktuálností vyšly povídky *Vzkříšení Sherlocka Holmese* (1907), které byly v originále vydávány v letech 1903–1904. Začaly vycházet po Doyleově téměř devítileté pauze od psaní příběhů Sherlocka Holmese. Původně Doyle chtěl s jejich psaním skončit úplně (Stříbrný, 1987).

„Ale i v proslulém Sherlocku Holmesovi, (...), lze objevit autorovo medicínské školení a zaměření. Nejen v tom, že Holmes brilantně ovládá některé medicínské disciplíny, zejména chemii, a že jeho koníčkem je hra na housle, jak tomu dosti často u lékařů bývá, ale také v jeho detektivních postupech, které nápadně připomínají diagnostiku: pečlivé a systematické ohledávání a zjišťování všech indicií, vedoucí k rozpoznání příčin jevů ze zjištěných následků. Holmesova deduktivní metoda určila rámcová pravidla hry pro nesčetné další detektivní příběhy v Anglii, Spojených státech a vlastně na celém světě“ (Stříbrný, 1987, s. 560).

Není tedy divu, že si získal i české čtenářstvo, k čemuž přispívá i fakt, že dle zkoumaného seznamu patřily detektivní příběhy k oblíbeným.

V roce 1907 Vilímkem vydává u nás již jednou vydané dílo *Study in scarlet* (poprvé jako *Pozdní pomsta* (1905)) tentokrát v Pachmayerově překladu s názvem *Mstitel*. Posledním z jeho překladů Doylea jsou pak *Paměti lékařovy* (1908) vydané také Vilímkovým nakladatelstvím. Posledním dílem ze zkoumaného období, které vydal Jos. R. Vilímkem jsou *Tajuplné příběhy* z roku 1913 zpracované překladatelem S. Chittussim.

Opětovného vydání se dočkalo i dílo *The tragedy of Korosko* v roce 1907, kdy ho přeložil Josef Jan Svátek s názvem *Román na poušti* (název překladu z roku 1904 je *V zajetí dervišů*). Ve stejném roce vyšel také *Strýc Bernak* v nakladatelství Pátek přeložený R. Jiříkem. Roku 1909 vyšly v nakladatelství E. Beaufort *Záhadné příběhy* a v roce 1912 historický román *Napoleon Bonaparte*, který přeložil B. Spurný. *Na podmořské lodi* je

povídka vydaná roku 1915 Emilem Šolcem v překladu K. Světlého. Posledním Doylovým dílem, které bylo vydáno v daném období, je *Dobrodruh*, jehož překladatelem je S. P. (z bibliografického údaje není známo celé jméno) a vyšlo nákladem Fr. Jirouška.

4.5.2 Rudyard Kipling (1865–1936)

Mezi léty 1893–1918 u nás vyšly překlady děl Rudyarda Kiplinga celkem třicet pětkrát. Byl nejčastěji překládán Pavlou Moudrou nebo také M. Maixnerem. Nejvíce, konkrétně téměř polovině případů, byl Kipling vydáván v nakladatelství Hejda & Tuček.

Prvním Kiplingovým dílem, jehož překlad vyšel ve zkoumaném období bylo *Zhaslé světlo*, román z roku 1891, u nás byl vydán již v roce 1893 v Ottově nakladatelství a přeložil ho J. J. Benešovský-Veselý. O tři roky později se u nás objevily *Obrázky z Indie* ve dvou dílech. První z nich přeložil J. V. Sládek a druhý S. K. (z bibliografického údaje není známo celé jméno).

V roce 1899 vyšla u nás s pětiletým odstupem od vydání originálu poprvé a rozhodně ne naposledy *Knihy džunglí* v překladu P. Moudré. Dle bibliografického údaje se dočítáme, že toto vydání obsahovalo přívazek *Druhá kniha džunglí*, v tomto roce tedy vyšly *Knihy džunglí* kompletně, za nakladatele je zde uvedena Vzdělávací bibliotéka, to však byla pouze edice, nikoli nakladatelství. V roce 1901 vyšla *Druhá kniha džunglí* opět v překladu Pavly Moudré. Tentokrát je zaznamenaným nakladatelem K. Stan. Sokol. Takto je zde zaznamenané ještě vydání roku 1909 i 1911 (u něj je v databázi otazník). Druhé vydání *Knihy džunglí* je v užívané databázi datováno do roku 1904. V tomto případě se znovu jedná o překlad Moudré vydaný K. Stan. Sokolem a stejně tak tomu bylo v roce 1909.

Roku 1911 vyšla *Knihy džunglí* i *Druhá kniha džunglí* v překladu Miloše Maixnera (u vydání *Druhé knihy džunglí* je poznámka, že verše přeložil Josef Šimánek) v nakladatelství Hejda & Tuček. V tomto nakladatelství pak vychází ještě v roce 1913 a 1918, opět v překladu Maixnerově.

V roce 1899 Otto vydal Kiplingových *Několik povídek* přeložených J. Bartošem. Roku 1903 zde vyšel také román *Kim* (přeložila P. Moudrá) a *Povídky z Indie* přeložené E. Háchou.

V roce 1901 vyšel román *Za kouzlem drahokamů*, přeložil ho A. H. Šmíd a vydala Národní tiskárna a nakladatelstvo. Byl vydán také překlad díla *Maltézský kocour a jiné*

povídky od J. Novotné-Procházkové v nakladatelství Boš, ve kterém pak v roce 1918 ještě vyšli *Stavitelé mostu a jiné povídky* přeložené F. Kolátorem.

Nákladem Aloise Hynka vyšlo roku 1910 dílo *Spokraje džunglí*, překladem byl F. O.Harta. A překlad díla *Hrobaři* od M. Satranové vyšel roku 1916 v nakladatelství Emila Šolce.

V nakladatelství Hejda & Tuček vyšla v překladu Pavly Moudré následující díla: *Pohádky* (1904, 1915); *Stateční kapitáni* (1904); *Stopka, Brouk a spol* (1910); pak také *Šotkova kouzla* (1910) a *Nová šotkova kouzla* (1912) a *Přízraky* (1911). Dále v tomto nakladatelství vyšlo dvakrát dílo *Fantasie*, poprvé roku 1911 a podruhé 1913. V případě druhého vydání je překladatelem J. Novotná. V roce 1912 vyšly *Prosté povídky z indických hor* z roku 1888 přeložené L. Kolátorovou. Stříbrný o tomto díle píše: „Když vydal prvních čtyřicet povídek knižně s názvem *Prosté povídky z indický hor (Plain Tales from the Hills, 1888)*, předvedl svůj talent už v plném lesku“ (Stříbrný, 1987, 574). V dalším roce byl vydán román *Od moře k moři* (přeložil M. Maixner) a posledním Kiplingovým dílem vydaným u nás v tomto období je znovu přeložený román, v originále *The Light that Failed, tedy Světla, která zhasla* (1917), román přeložil L. Vojtig.

„Ze všech Kiplingových próz zůstávají pro nás nejcennější *Knihy džunglí* (...)“ (Stříbrný, 1987, s. 577). I dnes s tímto tvrzením nemáme důvod nesouhlasit. Hojnost Kiplingova vydávání ve sledovaném období ne úplně odpovídá hodnotě všech jeho prozaických děl. Vidíme však, že i přesto byla jeho díla často překládána, můžeme tedy předpokládat, že čeští čtenáři nečetli s oblibou od Kiplinga pouze *Knihy džunglí* (Stříbrný, 1987).

4.5.3 Charles Dickens (1812–1870)

Třicet pětkrát vydaný byl v našem období i Charles Dickens, ovšem překlady jeho děl u nás zaznamenáváme již od roku 1875, tato skutečnost ukazuje, že Dickens nebyl vzhledem k tomuto období pro literární prostředí v Čechách jen nárazovou záležitostí jako tomu bylo například v případě mistra detektivních příběhů Doylea, samozřejmě, že pokud bychom obsáhli ještě větší časový úsek, celkový obraz by byl jiný přinejmenším proto, že Doyle zemřel až o šedesát let později. Hojně Dickense vydávalo Ottovo nakladatelství a následně také nakladatelství Aloise Hynka.

Jako první v seznamu máme Dickensovu povídku *Štědrý večer* vydanou roku 1875 Jaroslavem Pospíšilem, přeložil ji M. Fialka. Následuje román *Nikudy ven!*, na kterém se podílel i Wilkie Collins, vydaný u nás v letech 1882, 1886, 1888 a 1912. Všechna vydání jsou překladem Dory Hanušové a až na vydání z roku 1912 vyšly v nakladatelství Aloise Hynka, poslední vyšlo ve Vídeňské matici. Nákladem Aloise Hynka vyšel roku 1883 také román *Dombey a syn* (originál vycházel seriálově v letech 1846–1848) přeložený Janem Váňou a vydání se dočkal ještě o třicet let déle, tehdy ho přeložil K. Weinfurter a vydal Jos. R. Vilímek. V roce 1911 Hynek ještě vydává Dickensovo *Črty* přeložené J. Hartem.

Roku 1885 vyšly *Anglické povídky*, u kterých je taktéž uvedena spolupráce s Wilkie Collinsem, nákladem knihkupectví I. L. Kobrova a v překladu P. V. Černého. Téhož roku byla vydána také pohádka *Cvrček u krbu* v překladu i nákladem F. Dörfla. V roce 1893 máme v seznamu zaznamenané vydání *Dvou povídek*, které přeložil I. Schulz a vydal Spolek pro vydávání laciných knih, I. Schulz přeložil i *Výlet parníkem* vydaný o rok déle Ottovým nakladatelstvím.

Jak jsme již zmiňovali, Otta vydával díla Charlese Dickense poměrně často. V roce 1895 vydal přeložený román F. Anderlíkem *Děd a vnuk* a také povídku *Otec a syn* přeloženou F. R. Záhradským. Následovala vydání *Klubu Pickwickova* (originální vydání je z let 1836–1837), ve dvou dílech vyšel tento román v letech 1897 a 1898 a poté celý roku 1899. Všechna vydání přeložil J. Ščerbinský. V roce 1898 také vychází *Koleda* přeložená Janem Váňou a *Z anglického humoru: čtyři obrázky* přeložené J. Bartošem, E. z Bílé a B. Prusíkem. Posledním Ottovým vydáním Dickense jsou *Tři vánoční povídky* vydané v roce 1902, přeložil je K. Mušek.

Roku 1898, tedy po šedesáti letech od vydání originálu *Olivera Twista*, je vydán jeho překlad i u nás, postaral se o něj R. Z. (z bibliografického údaje není známo celé jméno) a vydala ho Dělnická knihtiskárna. Adaptace tohoto románu pod názvem *Příhody Olivera Twista* vyšla nákladem J. Rösslera pak ještě o deset let později, kdy ji zpracovala B. Šimková. Ta přepracovala ještě další dílo, které vyšlo jako *Povídka o malé Nelly* roku 1911 opět nákladem Rösslera. V roce 1899 vyšla povídka *Zvony* nákladem Josefa Pelcla a přeložená Pavlou Moudrou. Moudrá přeložila i další Dickensovo významné dílo *Velké naděje* z let 1860–1861, vycházelo v letech 1900–1901 v Radikálních listech. Pelcl ještě vydal roku 1901 román *Zlé časy*, který přeložil A. Hofmeister.

Známý *David Copperfield* (1849–1850) vyšel v českém překladu Dory Hanušové v roce 1903 v nakladatelství E. Beaufort. Téhož roku Grosman a Svoboda vydali *Román dvou měst*, který přeložil O. S. Vetti, dále byl vydán V. Kotrbou také první díl románu *Život a příběhy Mikuláše Nicklebyho* přeložený M. Chabruskou. Vydání druhého dílu následovalo v dalším roce. Roku 1912 vyšlo dílo s názvem *Dickensovo čtení*, přeložené B. Šimkovou, vydal ho Jan Laichtner. Tentýž rok vyšel překlad románu *Malá Doritka* od Z. Franty a v roce 1915 překlad *Pustého domu* opět od B. Šimkové. Obě díla vydal Jos. R. Vilímek.

„Čím je nám Dickens dnes? Jeho umělecké slovo neztratilo nic na své jiskrnosti a přímo magické síle, naopak vyzrálo jako dobré víno“ (Stříbrný, 1987, s. 459). A to je patrně důvodem, proč se Dickens dočkal tak četného vydávání v Čechách i dávno po své smrti.

Závěr

Za cíl naší práce jsme si stanovili zmapování soudobé produkce českých překladů v letech 1862–1918 (zejména pak děl britské prózy) a její okomentování z hlediska srovnání s literaturou naučnou, literaturou let dřívějších, z hlediska jejich vydavatelů a okrajově i překladatelů.

Pracovali jsme s již zmíněným souborným katalogem a setkali se nejen s přednostmi této databáze, která nám umožnila snadno a ve velmi krátkém časovém úseku vyselektovat velké množství informací, ale také s úskalím týkajícím se relevantnosti a důvěryhodnosti těchto informací. První překážkou byla nesourodost jednotlivých záznamů a aby byly záznamy vůbec srovnatelné, museli jsme často získávat informace z jiných zdrojů. V databázi se také vyskytuje velké množství duplicitních záznamů a gramatických, ojediněle i faktografických chyb. Tato skutečnost však nemění nic na tom, že bez takového zdroje by naše práce byla přinejmenším velmi zdlouhavá a komplikovaná.

Na základě sledování dostupných údajů jsme tedy došli k závěru, že celková produkce všech překladů z anglického jazyka v daném období měla vzrůstající tendenci s poklesem v době během první světové války. Naučná literatura z této produkce tvořila téměř po celou dobu zhruba jednu třetinu a jejími nejčastějšími útvary byly příručky, cestopisy, vědecké publikace a náboženské eseje a úvahy.

Skupina děl umělecké literatury dřívější doby zahrnovala z žánru dramatu v naprosté většině díla Williama Shakespeara. V poezii rezonovala díla klasiků jako je John Milton, James Thomson, Robert Burns, Percy Bysshe Shelley či George Gordon Byron. Próza byla stejně jako v literatuře dřívější doby nejpočetnější skupinou i v té soudobé. Ze starších autorů byli hojně vydáváni zejména ti američtí: E. A. Poe, James Fenimore Cooper či Washington Irving. Z Britů to byli především Geoffrey Chaucer, John Bunyan, Daniel Defoe, Jonathan Swift, z žen pak sestry Brontëovy a další.

Ze soudobých dramát byla nejčastěji vydávána díla Oscara Wilda a vyšlo také několik překladů her George Bernada Shawa. Produkci překladů poezie dominoval Alfred Tennyson. Ve zkoumaném souboru se ze soudobých básníků objevují dále například Elizabeth Barrett Browning, Rabíndranáth Thákur, výše zmíněný Oscar Wilde či Thomas Bailey Aldrich.

V samotné produkci překladů soudobé prózy jsme z pohledu zkoumání jejích nakladatelů došli k očekávanému závěru, že nejvíce děl vydával Otto a Vilímek, což jen potvrdilo skutečnost, že to byly úspěšné nakladatelské domy té doby, ne vždy však v jejich nákladu vycházela ta nejznámější díla proslulých zahraničních autorů. Z žánrových variant byly oblíbené především detektivní, dobrodružné a humoristické příběhy. Můžeme vidět, že překládaná literatura ve většině případů sloužila pro pobavení svých čtenářů. Vzhledem ke skutečnosti, že se nacházíme v období velmi příznivém co se literatury pro děti a mládež týče, objevuje se v utvořeném korpusu hojný počet děl pro mladší čtenáře, nejčastěji například *Knihy džunglí*. Ze soudobých prozaiků byli nejvíce vydáváni Arthur Conan Doyle, Rudyard Kipling a Charles Dickens.

Zkoumání vytvořeného korpusu bylo spíše povrchové, což bylo způsobeno množstvím děl a částečnou nespolehlivostí výchozí databáze tkvící v neúplnosti bibliografických údajů či nepřesnosti poskytovaných informací. Vzhledem k tomu jsme touto prací vytvořili spíše náčrt obrazu literárního života té doby z pohledu produkce překladů soudobé britské prózy. Ten nicméně může být východiskem k detailnějšímu sledování této oblasti.

Otevírá se zde prostor pro pokračování v práci hned několika směry. Jedním z nich je náhled do archivních fondů jednotlivých nakladatelství, ve kterých by se daly dohledat informace k otázkám jako je získávání autorských práv, honoráře vyplácené překladatelům nebo naopak zisky z jednotlivých titulů či detailnější zkoumání strategie jednotlivých nakladatelů, která z našeho pozorování není úplně zřejmá. K těmto otázkám by se daly využít fondy Památníku národního písemnictví. Zkoumat by bylo možné také samotné překlady děl v porovnání s jejich originály, zda bylo v průběhu něco vynecháno, přidáno či upraveno a jaká mohla být intence překladatele k těmto krokům. Porovnat by se ale také daly jednotlivé verze překladů jednoho díla. Ke srovnání by se nabízel například první překlad *Psa z Baskervillu* z roku 1903, který byl vytvořen velmi rychle po vydání originálu K. L. Kuklou, s Pachmayerovým překladem vydaným o dva roky později, avšak lépe přijatým českými čtenáři. Tomuto srovnání by se však musela věnovat samostatná práce.

Závěrem je nutno říci, že v daném období byl největší zájem právě o soudobé britské i jiné zahraniční prózy, což ukazuje, jak se česká kultura snažila vnímat aktuální dění a

to, co bylo právě bráno jako moderní. Máme před sebou další kus do mozaiky obrazu tehdejší kultury i samotné společnosti.

Seznam knižních zdrojů

NOVÁK, Arne a Jan Václav NOVÁK, 1913. *Přehledné dějiny literatury české: od nejstarších dob až po naše dny*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: R. Promberger. Sborník Příruček [R. Promberger].

STŘÍBRNÝ, Zdeněk, 1987. *Dějiny anglické literatury 1*. Praha: Academia. ISBN 21-030-87/01.

SANDERS, Andrew, 1994. *The short Oxford history of English literature*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 01-981-1201-7.

STŘÍBRNÝ, Zdeněk, 1987. *Dějiny anglické literatury 2*. Praha: Academia. ISBN 21-030-87.

ONUFER, Petr, 2018. *Obtížná balanc: ke kánonu anglofonních literatur v českém kontextu*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4028-0.

DOROVSKÝ, Ivan, Vlasta ŘEŘICHOVÁ a Athena ALCHAZIDU, 2007. *Slovník autorů literatury pro děti a mládež: Zahraniční spisovatelé*. Praha: Libri. ISBN 978-807-2773-145.

Seznam internetových zdrojů

New Thought, 2018. In: *Encyclopaedia Britannica* [online]. Encyclopaedia Britannica [cit. 2019-07-29]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/New-Thought>

Grace Raymond, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-28]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Grace_Raymond_Hebard#Author

John Henry Newman, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-28]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/John_Henry_Newman

John Frederick Smith, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-28]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/John_Frederick_Smith

James Payn, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-28]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/James_Payn

John Habberton, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-28]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/John_Habberton

George Payne Rainford James, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/George_Payne_Rainsford_James

Mary Eleanor Wilkins Freeman, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Mary_Eleanor_Wilkins_Freeman

Gilbert Keith Chesterton, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Gilbert_Keith_Chesterton

Frederick Merrick White, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Frederick_Merrick_White

Matthias McDonnell Bodkin, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Matthias_McDonnell_Bodkin#Writings

Cicely Hamilton, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Cicely_Hamilton

Lucy Gertrude Moberly, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://en.wikisource.org/wiki/Author:Lucy_Gertrude_Moberly

Upton Sinclair, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Upton_Sinclair

John Ruskin, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/John_Ruskin

Charles Kingsley, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Charles_Kingsley

Joseph Conrad, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Joseph_Conrad

Arthur Symons, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Arthur_Symons

Walter Pater, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Pater#Career_and_writings

Ernest Thompson Seton, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Ernest_Thompson_Seton#Works

Archibald Forbes, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Archibald_Forbes#Later_work

Thomas Mayne Reid, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Mayne_Reid

Denison, Mrs. Mary A. [online], In: [cit. 2019-07-30]. Dostupné z: https://www.ulib.niu.edu/badndp/denison_mary.html

Helen Hunt Jackson, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Helen_Hunt_Jackson

Owen Wister, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Owen_Wister

Deborah Alcock, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Deborah_Alcock

Richard Harding Davis, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Harding_Davis#Partial_list_of_works

Edward Bellamy, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Bellamy

Bithia Mary Croker, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Bithia_Mary_Croker

Louisa May Alcott, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Louisa_May_Alcott

Lewis Carroll, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Lewis_Carroll

May Agnes Fleming, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/May_Agnes_Fleming

Archibald Clavering Gunter, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Archibald_Clavering_Gunter

Anna Katharine Green, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-23]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Anna_Katharine_Green

Ouida, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/wiki/Ouida>

E. W. Hornung, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/E._W._Hornung#Writing

Wilkie Collins, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Wilkie_Collins#Works

Harriet Beecher Stowe, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Harriet_Beecher_Stowe

Lew Wallace, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Lew_Wallace

Robert Hichens (writer), 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Hichens_\(writer\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Hichens_(writer))

Elinor Glyn, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Elinor_Glyn#Writing_career

Arthur Conan Doyle, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Arthur_Conan_Doyle

H. Rider Haggard, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/H._Rider_Haggard#Writing_career

Olive Schreiner, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Olive_Schreiner

Jack London, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jack_London

Nathaniel Hawthorne, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Nathaniel_Hawthorne#Writings

Bret Harte, 2017. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Bret_Harte

Mark Twain, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Mark_Twain

John Galsworthy, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/John_Galsworthy

Edward Bulwer-Lytton, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Edward_Bulwer-Lytton#Literary_works

H. G. Wells, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/H._G._Wells

William Makepeace Thackeray, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/William_Makepeace_Thackeray

James Matthew Barrie, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/James_Matthew_Barrie

George Eliot, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/George_Eliot

Rudyard Kipling, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Rudyard_Kipling

Charles Dickens, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Charles_Dickens

Herman Goedsche, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hermann_Goedsche#Dílo

Lev Nikolajevič Tolstoj, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-22]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Lev_Nikolajevič_Tolstoj

David Livingstone (1813–1873), In: *BBC* [online]. [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: http://www.bbc.co.uk/history/historic_figures/livingstone_david.shtml#blq-nav

Robert Louis Stevenson, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Louis_Stevenson

Bůh a národ, 2010. VÁCLAVÍK, David. *Náboženství a moderní česká společnost* [online]. Praha: Grada Publishing, s. 54 [cit. 2019-07-16]. ISBN 978-80-247-6946-2.

Dostupné

z:

<https://books.google.cz/books?id=1A5P3H2gT0sC&pg=PA54&lpg=PA54&dq=1861+zrovnooprávňující+patent&source=bl&ots=zGkR9fQ-Wc&sig=ACfU3U2NUeeJyS5cC3LeUuQ2ruqcywRxbQ&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwiG1dqr7tPhAhWGlxQKHyeWBC8Q6AEwAXoECAgQAQ#v=onepage&q=1861%20zrovnooprávňující%20patent&f=false>

Helena Blavatsky, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Helena_Blavatsky

Charles Spurgeon, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Spurgeon

Henry Morton Stanley, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_Morton_Stanley

Donald Mackenzie Wallace, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Donald_Mackenzie_Wallace

James Cook, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/James_Cook

Thomas Babington Macaulay, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Babington_Macaulay

John Stevens Cabot Abbott, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/John_Stevens_Cabot_Abbott

Eliza Bisbee Duffey, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Eliza_Bisbee_Duffey

John Stuart Blackie, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/John_Stuart_Blackie

John Stuart Mill, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/John_Stuart_Mill

John William Draper, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/John_William_Draper

Orison Swett Marden, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Orison_Swett_Marden

Ralph Waldo Emerson, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Ralph_Waldo_Emerson

Samuel Smiles, 2019. In: *Encyclopaedia Britannica* [online]. Encyclopaedia Britannica [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Samuel-Smiles>

JAHODA, Jaroslav, 2015. *Historické i novodobé změny pravidel fotbalu jako doklad vývoje hry* [online]. Brno [cit. 2019-07-16]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/kds6w/Jaroslav_Jahoda-bp.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií. Vedoucí práce doc. PhDr. Ladislav Bedřich, CSc.

Agnes Mary Frances Duclaux, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Agnes_Mary_Frances_Duclaux

Aubrey Beardsley, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Aubrey_Beardsley

Stephen Phillips, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Stephen_Phillips

Thomas Bailey Aldrich, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Bailey_Aldrich

Rabindranath Tagore, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Rabindranath_Tagore

Elizabeth Barret Browning, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Elizabeth_Barrett_Browning

Walt Whitman, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Walt_Whitman

Henry Wadsworth Longfellow, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_Wadsworth_Longfellow

Alfred, Lord Tennyson, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Alfred,_Lord_Tennyson

James Planché, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/James_Planché

George Bernard Shaw, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/George_Bernard_Shaw

Oscar Wilde, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Oscar_Wilde

James Fenimore Cooper, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/James_Fenimore_Cooper

Brontë family, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Brontë_family

Thomas Day, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Day

Tobias Smollett, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Tobias_Smollett

Oliver Goldsmith, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Oliver_Goldsmith

Henry Fielding, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_Fielding

Jonathan Swift, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Jonathan_Swift

Daniel Defoe, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Daniel_Defoe

John Bunyan, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/John_Bunyan

Geoffrey Chaucer, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Geoffrey_Chaucer

Charlotte Birch-Pfeiffer, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Charlotte_Birch-Pfeiffer

Washington Irving, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Washington_Irving

Edgar Allan Poe, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Edgar_Allan_Poe

Alexander Pope, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Alexander_Pope

Robert Burns, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Burns

James Thomson (poet, born 1700), 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/James_Thomson_\(poet,_born_1700\)](https://en.wikipedia.org/wiki/James_Thomson_(poet,_born_1700))

John Milton, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/John_Milton

Thomas Morton, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Morton_\(playwright\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Thomas_Morton_(playwright))

John Fletcher, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/John_Fletcher_\(playwright\)](https://en.wikipedia.org/wiki/John_Fletcher_(playwright))

Francis Beaumont, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Francis_Beaumont

Lord Byron, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Lord_Byron

Percy Bysshe Shelley, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Percy_Bysshe_Shelley

William Shakespeare, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/William_Shakespeare

Arrigo Boito, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Arrigo_Boito

Hjalmar Hjorth Boyesen, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Hjalmar_Hjorth_Boyesen

George Sand, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/George_Sand

Ottův slovník naučný/Doucha, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://cs.wikisource.org/w/index.php?title=Speciální:Citovat&page=Ottův_slovník_naučný%2FDoucha&id=168786

Jiří Živný, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jiří_Živný

Edwin Arnold, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Edwin_Arnold

KOLLOUCHOVÁ, Petra, 2012. *Čelakovského překlad Scottovy Panny jezerní* [online]. České Budějovice [cit. 2019-07-15]. Dostupné z:

https://theses.cz/id/dohf1w/Bakalsk_prce-Petra_Kollouchov.pdf. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce prof. PhDr. Dalibor Tureček, CSc.

Frederick Marryat, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Frederick_Marryat

Frederick Marryat, 2019. In: *Encyclopaedia Britannica* [online]. Encyclopaedia Britannica [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Frederick-Marryat>

Léon Clifton, *PITAVAL: databáze detektivní, thrillerové a špionážní literatury* [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <https://www.pitaval.cz/autor/123-leon-clifton>

Karel Hugo Hilar, 2018. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Hugo_Hilar

Charles van Lerberghe, 2019. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_van_Lerberghe

Co je Souborný katalog ČR (SK ČR) [online]. Rev. 2018-11-23 [cit. 2019-07-27]. Dostupné z: <http://www.caslin.cz/caslin/o-nas/co-je-souborny-katalog-cr>